

ੴ

GURBANI CONTEMPLATION

22

JUM
(AGENTS OF SATAN) Part-1

‘KHOJI’

JUM (AGENTS OF SATAN) Part-1

Absence of light is known as darkness. **'Darkness'** in itself has no existence. Whenever there is illumination through light, the darkness vanishes spontaneously.

God is **'illumination'** and **'God is love'**. Wherever there is Divine illumination, there is the presence of God. **The illumination is the essence of God's innate wisdom.** It is the enactment of **'Divine Realm'**, where the Lord's Laws are supreme.

When a **'human being'** is in a state of forgetfulness of this **source of inherited illumination**, he is existing in the darkness of ignorance, in the state of illusion. He is not in tune with the Divine laws. Under the influence of the five vices (lust, anger, greed, attachment, ego) **'follows his own depraved instincts'** and in defiance of **'Divine laws'** engages in improper deeds.

In *Gurbani*, the human being has been guided in the strongest possible ways to not to disobey the Divine Laws and not to engage in depraved ways of life. But stubbornly, when one still follows one's own will and engages in lower deeds, one is punished by the agents of Satan or so called Jum. This is all a part of this visible materialistic world of illusion. And when we get defiant and still follow our own will and engage in lower deeds then we are made to suffer for it by the agents of Satan or so called Jum. This all is a part of **enactment** of this visible world of falsehood.

This visible world is comprised of **countless galaxies**, or the cluster of stars.

Every cluster has **many planets.**

And in these planets our **earth** is also a planet.

ਭਾਗ-1

ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਹਨੇਰੇ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਅਪਣੇ ਆਪ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੱਬ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ' ਹੈ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ' ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੱਬ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਹੈ, ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ 'ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ' 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਹੈ। ਇਹ 'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' (Divine Realm) ਦੀ 'ਖੇਡ' ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੱਬੀ 'ਹੁਕਮ' ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਜਦ 'ਜੀਵ' ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ 'ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤੋਂ 'ਓਹਲੇ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ 'ਭੁੱਲ' ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਹਨੇਰ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ 'ਬੇ-ਸੁਰਾ' ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੇਠ ਆਪਣੀ 'ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ' ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੁਕਮ' ਅਥਵਾ 'ਰੱਬੀ ਭਾਣੇ' ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ 'ਹੋੜਨ' ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸਖਤ 'ਤਾੜਨਾ' ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ, ਫੇਰ ਭੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ 'ਜਮ' ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਖੇਡ' ਹੈ।

ਇਸ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਅਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ (galaxies) ਅਥਵਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਹਨ।

ਹਰ ਇਕ ਤਾਰੇ ਵਿਚ ਕਈ ਸਤਾਰੇ (planets) ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ (earth) ਭੀ ਇਕ ਸਤਾਰਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਦੇਸ਼ ਹਨ ।

ਹਰ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸਰਕਾਰ (government) ਹੈ ।

ਹਰ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (constitution) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ (law) ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲਾ-ਫੈਲਾ (government machinery) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ (police) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀਆਂ (court) ਹਨ ।

‘ਕਚਹਿਰੀਆਂ’ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਲਈ—

ਮਿਸਲ

ਮੁੱਦਈ

ਮੁਜ਼ਰਮ

ਗਵਾਹ

ਵਕੀਲ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

‘ਜੱਜ’ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ (Jail staff) ਮੁਜ਼ਰਮ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਹ ਸਾਡਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਮੰਡਲ ਦੀ ਖੋਲ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ—

ਰਵਾਦਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਚਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

On our planet there are countless **countries**.

Every country has its own **government**.

Every government has its own **constitution**.

Laws are made according to the constitution.

To enact all the laws there is **government machinery**.

To stop the violation of the laws there is **police**.

There are **courts** to dole out the punishment for the violation of the laws.

The courts, in order to fulfill its mandate uses -

Court files

Prosecutor

Accused

Witness

Lawyers.

After hearing the court proceeding, the **judge gives the ruling for the punishment** for the crime according to the laws. **There are jails** to carry out the sentences, where jail staff implement the punishment. This judicial system **only exists in our visible world**. This system -

Can be biased

One can escape from the police

External influence can play a role

ਰਿਸ਼ਵਤ ਚਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹੋਰਾ-ਫੋਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਗਵਾਹੀ ਬੁਠੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਮਾਣਸਾ ਕਿਆਹੁ ਦੀਬਾਣਹੁ ਕੋਈ ਨਸਿ ਭਜਿ ਨਿਕਲੈ

ਹਰਿ ਦੀਬਾਣਹੁ ਕੋਈ ਕਿਥੈ ਜਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-591)

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਿਸ਼ਟ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਥਵਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ ।

ਦੁਨਿਆਵੀ, ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ 'ਧਾਰਾਵਾਂ' ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ 'ਧਾਰਾ' ਹੈ ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ-134)

ਅਹਿ ਕਰੁ ਕਰੇ ਅਹਿ ਸੁ ਕਰੁ ਪਾਏ
ਕੋਈ ਨ ਪਕੜੀਐ ਕਿਸੈ ਥਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-406)

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-433)

ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਰਮੀਮਾਂ (amendment) ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ 'ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ' ਤਾਂ ਅਪਾਰ, ਸੱਚਾ, ਅਭੁੱਲ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣ ਕਾਰਣ, ਇਸ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਸਦੀਵੀ ਇਕਸਾਰ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਦਾ ਰਹੇਗਾ ।

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1)

ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ ॥

ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੋਟਸੀ ਸੋ ਚਲੈ ਰਜਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-396)

Bribery can be used

Legal teams can misconstrue the case

Witnesses can lie under oath

There can be error or omission in the judgement.

One can run away and flee from men's courts, but where can one go out of the Lord's kingdom? 591

Besides this legal system in the visible world, **there is another secret and parallel legal system which operates in the invisible eternal world, a Divine law** which is very **different and unique** from our worldly laws.

In the worldly legal system, different countries have different laws and those laws **have multiple bylaws** and sections. But the Divine Law has **One and only One Law and only One section** or one article.

As the man sows so does, he reap. Such is the field of actions. 134

In this age, one who does with this hand, receives the same with the other hand. None is apprehended in place of another. 406

Whatever I did, for that I have suffered; I blame no one else. 433

The **laws of this visible world keep changing** and there are **amendments** to these laws all too often. But the 'Divine law' is limitless, true, **faultless and rock-solid** and for it **no amendments are needed**. This Divine Law is in existence since time immemorial and prevailing flawlessly and shall prevail forever.

All are subject to Divine Will and none is exempt from This Will. O Nanak! if man were to understand The Will, then no one would speak of ego 1

Thine Will is boundless, no one knows its limit. He, who, meets the Perfect Guru, walks according to Thy will. 396

ਇਕੋ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਦਾ ਏਕਾ ਸਿਰਿ ਕਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-425)

The Divine Will alone is pervading throughout; duty to the One Lord is enjoined upon the heads of all. 425

The Divine 'Law of Karma' is all-seeing, all-engulfing, Eternal, un-failing, fundamental, which is so complete and perfect, that it never needs any change or amendment.

The Divine 'Law of Karma' is all-seeing, all-engulfing, Eternal, Un-failing, fundamental, which is so perfect, that it never needs any change or amendment.

ਇਹ 'ਹੁਕਮ' ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਅਣਲਿਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ (Secret and un-written Law) ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਮਝਣ ਤੇ ਬੁੱਝਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

This Command or 'Hukam' is the **secret and unwritten law** of the Divine World, which is beyond comprehension of general population. Therefore, **we are in violation of this law in our ignorance and casual approach.**

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੇ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-1280)

The Lord of Will writes the destinies on the heads of all without pen and ink. 1280

ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਭੀ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ 'ਭੇਦਾਂ' ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ-ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

Our Gurus, Devotees, 'Gurmukhs' and saints have tried to teach us this **Divine 'Law'** through their character, and writings. But we still read, write and understand these 'secret' and Divine messages very superficially and forget it soon after.

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਐਨੇ ਗਲਤਾਨ ਤੇ ਮਸਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬੁੱਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ, ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ।

Actually, we are so much lost and engulfed in our day to day visible worldly affairs that we **never feel the need to understand** and discover these laws, **to follow those is a far cry.**

ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਅਤੇ 'ਅਵੱਸ਼' ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

When we can violate the laws of the land in full consciousness, **it is but natural to violate the Divine laws in our ignorance.**

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ—

Gurbani explains to us -

ਸਭੁ ਕੋ ਜਮ ਕੇ ਚੀਰੇ ਵਿਚਿ ਹੈ ਜੇਤਾ ਸਭੁ ਆਕਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-851)

Everyone, and all that is in form, is under the sway of death. 851

ਇਸ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

The Divine Law is guarded in secrecy and violators are subjected to punishment spontaneously.

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਦੀ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਸੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

The secret powers of this law come into play automatically and perpetrators face the punishment according to the law - **As You Sow So Shall You Reap.**

ਇਸ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ 'ਕਚਹਿਰੀ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ, ਗਵਾਹ, ਮਿਸਲ, ਵਕੀਲ ਅਤੇ 'ਜੱਜ' ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੈਰਵੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੁਨੀਆਂ (Ethereal world) ਵਿਚ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਅਪਣੇ ਆਪ, ਗੁਪਤ-ਗੁਪਤੀ

This **secret court** does not need any police, witness, case file, lawyer or **judge**. Because the entire proceedings are being carried out in the Ethereal world secretly and spontaneously, -

(secretly and spontaneously) ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਉਕਾਈ ਜਾਂ ਫ਼ਾਲਤੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਸੱਚੋ-ਸੱਚ 'ਧਰਮ-ਨਿਆਇ' ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਖਮ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵੱਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਅਸੀਂ ਖਿਆਲ ਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ, 'ਨਾਲ' ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਹਨ।

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1)

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੈ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-1280)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ (Law abiding citizens) ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ 'ਹੁਕਮ' ਜਾਂ 'ਜ਼ਮੀਰ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ 'ਜਮ-ਚੂਪੀ'—'ਅਦਿਸ਼ਟ ਪੁਲਿਸ' ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਰ, ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮਿਕ ਤਾੜਨਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਗੋਲਦੇ' ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ (ignore) ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

So Long as we hear and obey the silent whisper of our Inner Soul, we will be out of reach of the clutches of the 'Karmic Law'. This silent whisper, called conscience, warns us, within ourselves, against any digression of Divine Law, but we have become so obdurate that we fail to hear, catch or care for this sublime esoteric warning. Thus we sow the seeds of our sins, and reap the consequences of our depraved karmas. In fact our 'conscience' is the esoteric 'Police' to deter us from doing wrong deeds against the 'Divine law of Karma', but we ignore it to our detriment.

-What is unique is that there is no room for any mistake or shortcomings in this unseen court, **because it is based entirely on the absolute truth and 'Divine justice'**.

Laws of this world are written in the governmental books and we are all too aware of all the clauses and we are very careful not to violate those.

But the Divine Laws are **not written in any book**. These are **embedded in our subconscious**. Our souls are imbibed with it.

O Nanak! By obeying, the pre-ordained order of the Lord's Will.

By the Lord's order bodies are formed. His order cannot be narrated.

With His decree the souls come into being and with His decree greatness is obtained.

By His command the mortals are made high and low and by His written command they obtain woe and weal.

Some obtain gifts through His order and some through His order are ever made to wander in transmigration.

All are subject to His decree and none is exempt from His decree. 1

The Lord of will writes the destinies on the heads of all without pen and ink. 1280

As is the case in our visible world that the law-abiding citizens are not arrested by the police, similarly as long as we listen to our **soul** or **consciousness** and abide by it, we will be free from the **clutches of esoteric police**. But we **do not listen to our inner voice** or ignore it.

So Long as we hear and obey the silent whisper of our inner soul, we will be out of reach of the clutches of the '**Karmic Law**'. This silent whisper called conscience, warns us, within ourselves, against any digression of Divine law, but we have become so obdurate that we fail to hear, catch or care for this sublime esoteric warning. Thus, we sow the seeds our sins, and reap the consequences of our depraved *Karmas*. In fact, our conscience is the esoteric '**Police**' to deter us from doing the wrong deeds against the 'Divine Law of Karma', but we ignore it to our detriment.

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ (Esoteric Karmic law) ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੀ, ਸਾਡੀ 'ਰੂਹ' ਅਥਵਾ ਜੀਵ ਤੇ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਭੀ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਭੀ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਡੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ—

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
 ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-656)

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ ॥
 ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤੁ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ ॥
 ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ।
 ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ ॥
 ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ-134)

ਮੰਹੁ ਕੂੜੁ ਕੁਟੰਬੁ ਹੈ ਮਨਮੁਖੁ ਮੁਗਧੁ ਰਤਾ ॥
 ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਮੁਏ ਕਿਛੁ ਸਾਥਿ ਨ ਲਿਤਾ ॥
 ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਜਮਕਾਲੁ ਨ ਸੁਝਈ ਦੂਜੈ ਭਰਮਿਤਾ ॥
 ਫਿਰਿ ਵੇਲਾ ਹਥਿ ਨ ਆਵਈ ਜਮਕਾਲਿ ਵਸਿ ਕਿਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ-787)

ਅਮਲੁ ਸਿਰਾਨੋ ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ ॥
 ਆਏ ਕਠਿਨ ਦੂਤੁ ਜਮ ਲੇਨਾ ॥
 ਕਿਆ ਤੈ ਖਟਿਆ ਕਹਾ ਗਵਾਇਆ ॥
 ਚਲਹੁ ਸਿਤਾਬ ਦੀਬਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ ॥
 ਚਲੁ ਦਰਹਾਲੁ ਦੀਵਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ ॥
 ਹਰਿ ਫੁਰਮਾਨੁ ਦਰਗਹ ਕਾ ਆਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-792)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥
 ਤਨ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥ (ਪੰਨਾ-1186)

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੂਖਮ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਅਸੀਂ ਜੋ ਭੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ 'ਕਰਮ-ਕਰਤਾ' ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਅਸਲੀ ਕਰਮ-ਕਰਤਾ ਹੈ।

Worldly laws apply to us as long as we live, but the Esoteric Karmic Law persists with the 'soul' after the body dies. We might escape somehow from the laws of the land because of our smart moves, our connections and bribes, but even after death a 'being' is absolutely held accountable for its evil deeds or sins.

Gurbani gives us a very stern warning -

O my mind, practice not guile even by mistake. 656

The day the body perishes at that time people call him a ghost. The couriers of death seize and dispatch the soul and acquaint none with the secret. They, with whom man is in love leave him in an instant and stand aside. He wrings his hands (tantalizes) his body reels in pain and changes from black to white. As the man sows so does, he reap. Such is the field of actions. 134

The ignorant ego-centric is engrossed in the false love of the family. He dies practicing egotism and egoism and departs without taking anything with him. Misled by the love of another, he sees not the angel of death over his head. When death's courier seizes him, then the opportunity is lost. 787

Thy rule has ended, thou shalt have to render thy account. The hard-hearted death's ministers have come to take Thee. What hast thou earned and where hast thou lost? Come quickly. Thou art summoned to the court. Get up, in this very condition. The Righteous judge has called thee. The warrant of God's court has come for thee. 792

O my soul, why forget thou the Lord's Name? When the body perishes, thou shall have to deal with the death's courier. 1186

To further clarify the sublime message of this subject –

Our body is not the real 'controller' of all the acts it performs, the real perpetrator is our 'mind'.

ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੀ 'ਸੰਗਤ' ਜਾਂ ਕੁਸੰਗਤ ਕਾਰਣ ਜਾਂ ਉਕਸਾਹਟ ਦੁਆਰਾ 'ਖਿਆਲ' ਅਥਵਾ 'ਸੰਕਲਪ' ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (Sub-conscious mind) ਦੀ ਭੀ 'ਰੰਗਣ' ਚੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੰਗਣ ਉਤੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਕਸ (reflection) ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ-ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਰੂਪ-ਰੇਖਾ' ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ, ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਕਰਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ 'ਸਰੀਰ' ਸਿਰਫ ਮਨ ਦਾ ਹਥਿਆਰ (instrument) ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਆਸ਼ਾ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ 'ਚੰਗੇ' ਜਾਂ 'ਮਾੜੇ' ਹੋਣਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਣਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ --

1. ਬਾਹਰਲੀ ਉਕਸਾਹਟ (exciting cause)
2. ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
3. ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਣ'
4. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਆਵਾਜ਼' (whisper of conscience)
5. ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ
6. ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਕਰਮ ਦੇ 'ਕਰਤਬ' (action) ਦੇ 'ਪਿਛੇ', ਸਾਡਾ ਮਨ, ਤਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿੱਤ, ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ 'ਹਿੱਸੇਦਾਰ' ਅਤੇ 'ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ 'ਜੀਵ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਮ' ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ 'ਆਤਮ-ਜੋਤ' ਨਿਰਮਲ ਹੈ। ਜੋ ਸਰਬ ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਪਰ, ਜਦ ਉਸ 'ਜੋਤ' ਦੇ ਉਦਾਲੇ, 'ਹਉਮੈ' ਦਾ ਛੋੜ (bulb) ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਉਤੇ ਨੀਵੇਂ ਮਾਇਕੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰੰਗਣ ਜਾਂ ਮੈਲ ਚੜ੍ਹਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ 'ਹਉਮੈ ਦੇ ਬਲਬ' ਨੂੰ 'ਜੀਵ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਜੋਤ' ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ 'ਬਲਬ' ਦੇ ਮੈਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚਦੀ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਾਹਰ ਵਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Under some external influence, good or bad, our mind creates some thoughts or conceptions.

These thoughts are pre-influenced or coloured by our subconscious mind.

This coloring is further imbued by the reflection of the five thieves (lust, anger, greed, attachment, ego).

Then our intellect analyses our thoughts and starts to 'give it some form'. This is how our body becomes the medium of expression for our thoughts and this whole process is labeled as 'KARMA'.

This clarifies the concept that our **body is only an instrument** which is used by **our mind** to fulfil its thoughts and ideas and satisfy its desires.

Here are the factors which determine if our 'KARMAS' are good or bad -

1. External exciting causes
2. Influence of our five basal senses
3. 'Hue' of our thoughts
4. 'Whisper' of conscience
5. Mental desires
6. Analytic power of the intellect

This way in the background of our **every 'Karma'** and its **action**, there is **partnership** and **collective responsibility** of our mind, body, intellect, five lower basal thoughts and our subconscious. And all these together form an entity which is identified as the 'being' and the entity suffers the consequences of all the *Karmas*.

Our inner core is a '**Divine flame**' which comprises all the virtues. But when this flame is **engulfed by a bulb of ego**, which has a layer of dust of lower basal thoughts on it. This '**bulb of ego**' is collectively called 'a human being'. Despite the fact that there is the same divine flame within, it is dimmed because of the outer layer of depraved thoughts

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਭ੍ਰਮ-ਭੁਲਾਵੇਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਮੈਲੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਹੋ ਕੇ 'ਪਾਪ' ਕਮਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਦੇ ਹਾਂ।

All lower thoughts and actions, and resultant evils are the reflection and attributes of 'Maya'—expressed and projected through our false egoistic conception of 'I', 'Me' and 'Mine'. In this way we submit ourselves to the 'Karmic Law'—'As you sow, so shall you reap', and suffer the consequences of our depraved thoughts and deeds.

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਕੇਂਦਰ 'ਆਤਮਾ' ਵਲ 'ਰੁਖ' ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ 'ਜੋਤ' ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਦੀ ਯਾਦ ਜਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ 'ਮੈਲ' ਲਹਿੰਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨ ਉਤੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਦਾ ਅਕਸ ਜਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੱਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਤਨ ਵਿਚ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਲਾਹੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਘਟਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ 'ਜਮਾਂ' ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

In the degree our thoughts are again purified and spiritualised with the reflection of the *Divine Light* within ourselves—we become 'channel' for the outflow and expression of all noble virtues and attributes of Divine Bliss, Love and Grace of God; since all virtues and noble pursuits are the reflections of spirituality and have roots in Divinity.

ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੀਵੀਂ ਰੁਚੀ ਵਾਲਾ 'ਮਨ' ਹੀ ਅਸਲੀ 'ਮੁਜ਼ਰਮ' ਜਾਂ ਕਸੂਰਵਾਰ (culprit) ਹੈ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਮਨ' ਦਾ 'ਸਾਥੀ' ਬਣ ਕੇ, ਸਰੀਰ ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ-ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ 'ਹਿੱਸਾ' ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਵੀਂ ਮਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਕਸ਼ਟ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

The real culprit or offender is the unseen mind, but the body has also to suffer the corporeal punishment—simply because the body was

In other words, the layer of basal and depraved thoughts is getting increasingly thicker resulting in darkness of doubt and illusion while the Divine virtues and the light intensity is getting weaker and dimmer.

All lower thoughts and actions and resultant evils are the reflection and the attributes of 'Maya'—expressed and projected through our false egoistic conception of 'I', 'Me' and 'Mine'. In this way we submit ourselves to the 'Karmic Law'—'As you sow, so shall you reap', and suffer the consequences of our depraved thoughts and deeds.

On the other hand we turn toward our inner core the 'soul' and take part in 'Sadh Sangat' and remember the Divine flame through 'Simran', our mind will start to shed the layers of depraved and lowly, and our mind will begin to reflect increasingly the illumination of the Divine inner flame. Our mind and body will be able to replace the lower basal thoughts with higher virtuous thoughts. Thus, the ignorance of 'Maya' will vanish and we will escape the clutches of 'Jum'.

In the degree our thoughts are again purified and spiritualized with the reflection of the Divine Light within ourselves—we become 'channel' for the outflow and expression of all noble virtues and attributes of Divine Bliss, Love and Grace of God; Since all virtues and noble pursuits are the reflections of spirituality and have roots in Divinity.

Our mind is the root cause for our desires and aspirations. Our depraved mind is the real culprit, but our body must share the punishment too, because the body is in partnership with our mind in the efforts used to fulfil the desires. As the body allows it to be used as a tool by the corrupt mind, in its *Sangat*, the body too must persevere the hardships.

The real culprit or the offender is the unseen mind, but the body has also to suffer the corporeal punishment—simply because the body was an abettor, accomplice and instrument of the depraved mind in the execution of the sin!

an abetter, accomplice and instruments of the depraved mind in the execution of the sin !

Even if we manage to evade the clutches of the 'Law of the Land' during our life-time, our ethereal body called 'Jiva', will nevertheless have to suffer the consequences of our evil thoughts and deeds, which are accurately & permanently recorded and stored in our consciousness—in obeisance of the Eternal All-engulfing, perfect, unfailing 'Law of Karma' i.e., 'As you sow—so shall you reap'.

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 'ਜਮ' ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ 'ਹਸਤੀ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ 'ਹਸਤੀ' ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਹੀ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਜਮ' ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਪੈਰਵੀ' ਤੇ 'ਨਿਬੇੜਾ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 'ਜਮ' ਕੋਈ ਸੂਖਮ 'ਤੱਤ' (Ethereal element) ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ 'ਜੀਵ' (Ethereal body) ਦਾ ਸੂਖਮ ਦੇਸ਼ (Ethereal plane) ਵਿਚ 'ਵਾਹ' ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਜੀਵ' ਉਤੇ 'ਜਮ' ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ—

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-656)

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ ॥

ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ ॥

ਛੱਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨਿ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥

ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ ॥

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ-134)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥

ਛਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥ (ਪੰਨਾ-1186)

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਤਬ ਹੀ ਨਹੁ ਜਾਗੈ ॥

ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਮੂੰਡੁ ਮਹਿ ਲਾਗੈ ॥ (ਪੰਨਾ-870)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ 'ਜਮ' ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 'ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੈ, ਜੋ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਅਧੀਨ "ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ, ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ" ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ

Even if we manage to evade the clutches of the 'Law of the Land' during our life-time, our ethereal body called 'Jeeva' will nevertheless have to suffer the consequences of our evil thoughts and deeds, which are accurately and permanently recorded and stored in our consciousness in obeisance of the Eternal All- Engulfing, perfect, unfailing 'Law of Karma' i.e. 'As you sow -so shall you reap'.

Here it needs to be clarified that 'Jum' are not a bodily being, because a bodily being or an entity can only affect us when we are in our body. But, 'Jum' follow us through even after our death and issue a 'decree' over our deeds. That means that 'Jum' is an Ethereal element which deals with our Ethereal body at an Ethereal Plane.

That is how *Gurbani* describes the effects of the over the entity Being

O my mind, practice not guile even by mistake. In the end, it is thy own soul that shall have to render an account. 656

The day the body perishes at that time people call him a ghost. The couriers of death seize and dispatch the soul and acquaint none with the secret. They, with whom man is in love leave him in an instant and stand aside. He wrings his hands (tantalizes) his body reels in pain and changes from black to white. As the man sows so does, he reap. Such is the field of actions. 134

O my soul, why forget thou the Lord's Name? When the body perishes, thou shall have to deal with the death's courier. 1186

Says Kabir, then alone does the man awake, when the club of death strikes his head. 870

In reality the 'Jum' are the enforcement power or agency in the visible world of 'Maya' which guards and enforces the unshakable law. 'In the Land of Karma we harvest what we sow' -

ਕਰਦੀ ਹੈ—

ਇਸ ਅਦਿਸ਼ਟ ਗੁਪਤ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ —

ਪੁਲਿਸ

ਬਾਣੇ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. (F.I.R.)

ਗਵਾਹ

ਮਿਸਲ

ਕਚਹਿਰੀ

ਵਕੀਲ

ਜਿਰਹਾ

ਜੱਜ

ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਅਤੇ 'ਜ਼ਬਤ ਕਾਰਵਾਈ' ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੈਰਵੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਗੁਪਤ-ਗੁਪਤੀ ਸੂਖਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ 'ਜਮ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ, 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਜਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਉਕਾਈ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਭੁੱਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ 'ਖੇਲ ਅਖਾੜਾ' ਹੈ, ਜੋ ਸਚੇ-ਸਚ ਨੁਕਸਹੀਣ, ਵਿਘਨ-ਹੀਣ ਅਤੇ ਅਭੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਜਮਦੂਤ', 'ਅਜਰਾਇਲ ਫਰੇਸਤਾ', 'ਧਰਮਰਾਇ' ਆਦਿ 'ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ' ਦੇ 'ਹਥਿਆਰ' ਹੀ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਦਾ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਹੀ ਖਿਮਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਭੀ ਇਸ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਥਵਾ 'ਧਰਮ-ਰਾਇ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਅਥਵਾ ਨਦਰ ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਲੇਖੇ' ਫਾੜ ਕੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ 'ਬਰੀ' ਕਰ ਸਕਦੇ

In this unseen and secret system –

Police

Police station

F. I. R.

Witness

Case file

Courts

Lawyers

Arguments

Judges

are not required. **No formal hearings are conducted** either. All these legalities of court hearings and arguments are being conducted in secrecy and are spontaneously proceed in an automatic continuous fashion.

According the '*Gurbani*' this secret force is referred to as '**Jum**' which only operates in the visible world of '*Maya*' and operates under the law -As you sow so shall you reap in the Universe'

The proceedings of this **Divine Law** are flawless, foolproof, and there can be no error, or mistake in them, since it is **all in the Realm of Timeless being** which is an absolute truth, faultless and complete. This **Divine law has secret powers like Satan and its agents, Dharamrai (angel of death)** to be used as its tools or weapons.

As is in the case our visible world where, the '**President**' of the country can overturn the ruling of the supreme court through his power to Pardon, similarly the *Gurus*, the *Avatars*, and Saints can bestow **pardon through their magnanimous grace** and change the consequence of Divine law. They can tear down all the secret proceedings against the '*being*' and **set him free**.

ਹਨ । ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੀਵ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਕੇ, ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰੇ, ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਗੇ ਇਉਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ—

ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਨੀਰਿ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਗੁਣੁ ਹਮਾਰੇ ॥
ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਕਿਛੁ ਮਿਹਰੁ ਉਪਾਵਹੁ ਡੁਬਦੇ ਪਥਰ ਤਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-156)

ਹਾ ਹਾ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-675)

ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਢਹਿ ਪਇਆ ਦੁਆਰੈ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ ਵਡਿਆਈ ॥ (ਪੰਨਾ-757)

ਉਪਰਿ ਭੁਜਾ ਕਰਿ ਮੈ ਗੁਰ ਪਹਿ ਪੁਕਾਰਿਆ ਤਿਨਿ ਹਉ ਲੀਆ ਉਬਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-793)

ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਬਖਸਿ ਬੰਦੇ ਕਉ ਬਹੁਰਿ ਨ ਭਉਜਲਿ ਫੇਰਾ । (ਪੰਨਾ-1104)

ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਕਰਿ ਸਰਨੀ ਆਏ ਜਲਤਉ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-1269)

ਅਸੀ ਖਤੇ ਬਹੁਤੁ ਕਮਾਵਦੇ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਬਖਸਿ ਲੈਹੁ ਹਉ ਪਾਪੀ ਵਡ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ 1416)

In the astral plane, our ethereal bodies-called 'Jiva' are subject to invisible, all seeing, all engulfing and unfailing 'Karmic Law', and have to suffer the consequences of evil deeds of our depraved mind, through the Invisible Esoteric corrective power—called 'Jam' or 'Yam'.

Dispensation of worldly justice can be biased, faulty and inconsistent, but the 'Divine Dispensation of Justice' is accurate and perfect, for which No Judiciary paraphernalia of :—

police
case file
witness
prosecutor
lawyer
pleader

But to receive such a pardon the human being must repent from his inner core at the subconscious level and make a confession from the bottom of his heart, own his mistake and pray to God in this manner –

My sins are as immeasurable as is the water with which the seas and oceans are filled. Show mercy and extend a little pity and float me the sinking stone. 156

*O my Lord, do Thou save me.
Poor Nanak has fallen at Thy door, it is to Thine glory to unite me with Thee, O my Lord* 675 757

Raising arms aloft, I complained to my Guru and he did save me. 793

Forgive Thou Thy slave this time, that he may not have to return to this terrible ocean. 1104

Imploring and beseeching, I have entered Thy sanctuary, O Lord I am on fire, shower Thou Thine benediction on me. 1269

I commit many sins, O Lord, of which there is no limit and end. O God mercifully pardon Thou me, I am a sinner and a great offender. 1416

In the astral plane, our ethereal bodies called 'Jiva' are subjected to the invisible, all seeing, all engulfing, and unfailing 'Karmic Law' and must suffer the consequences of the evil deeds of our depraved mind, through the invisible esoteric corrective power called 'Jam' or 'Yam'

Dispensation of the worldly justice can be biased, faulty and inconsistent, but the 'Divine dispensation of Justice' is accurate and perfect, for which NO Judiciary paraphernalia of -

police
case file
witness
prosecutor
lawyer
pleader

cross-examination

judge

court

jail

are required, as in the case of worldly judiciary. Of course, even in the Astral Plane, 'appeal for mercy' can be made to the President of the Cosmos, i.e. God, through his Prophets for his magnanimous compassion and Grace, to condone our sins.

The only condition for such Appeal is sincere inner repentance in our heart and soul, and complete and utter surrender of our 'Ego' at the feet of the Guru—with devotional prayers for pardoning our past sins, and solemn promise to abide by His Will in the future.

ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ 'ਜੀਵ' ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਮਝ, ਗਿਆਨ, ਨਿਸ਼ਚੇ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਅਸਥੂਲ ਮਾਇਕੀ ਦਾਇਰੇ ਤਾਈਂ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਗੁਪਤ ਸੂਖਮ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸਚਾ ਸੁਣਿਆ-ਸੁਣਾਇਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 'ਜਮ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ 'ਪੱਖਾਂ' ਬਾਬਤ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਨਿਸਚੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ, ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Our thinking and conceptions about various terms of religious dogmas and beliefs, such as — *SIN, YAM, HELL, HEAVEN, GOD, GURU, RELIGION* etc. are hypothetic or imaginary and different, based on 'hear-say', and are far from or contradictory to the *REALITY* !

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਸਾਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੋ-ਕਲਪਤ 'ਰਾਖਸ਼', ਦੈਂਤ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਦਫਤਰ ਸੌਂਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

cross-examination

judge

court

jail

are required, as in the case of worldly judiciary. Of course, even in the astral plane, 'Appeal for Mercy' can be made to the President of the Cosmos, i.e. God, through his Prophets for his magnanimous compassion and Grace, to condone our sins.

The only condition for such Appeal is sincere inner repentance in our heart and soul, and complete and utter surrender of our 'Ego' at the feet of the Guru—with devotional prayers for pardoning our past sins and solemn promise to abide by His Will in the future.

We are inherently extrovert 'beings'. Therefore, our intellect, understanding, beliefs, emotions and feelings are **limited to sensory and visible astral plane**, and our understanding and faith about the unseen Divine Plane based on hear-say, our readings, and preaching is superfluous and varied.

In spite of centuries of spiritual guidance and *Banis* (teachings) given to us by our *Gurus* and Illuminated souls, guiding and awakening us regarding the **realities of 'Jum'** and many other esoteric secrets, we are still engrossed rather pitifully in these aspects and our thinking is **diagonally opposite and far away from reality**.

Our thinking and conceptions about various terms of religious dogmas and beliefs, such as- *SIN, YAM, HELL, HEAVEN, GOD, GURU, RELIGION*, etc. are hypothetic or imaginary and different, based on 'hearsay' and are far from or contradictory to the *REALITY*!

Similarly, we have grave misgivings regarding 'Jum'. We have created through our baseless imaginations many fearful figures representing various 'demons', ghosts, devils as well as saints and deities. On the other hand, we also believe that God has some kind of office where all our good and bad deeds are written down and once, we die we are made to appear in that office and face the final verdict.

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੂਖਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੀ 'ਖੋਲ ਅਖਾੜਾ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਹੋਠਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਸੂਖਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਰੰਗ-ਮਾੜੇ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਉਤੇ, ਖਿਨ-ਖਿਨ, ਪਲ-ਪਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ, ਕੌੜੀਆਂ-ਕੁਸ਼ੈਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਪਾਈ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੋਲ (solution) ਬਣਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰ ਇਕ 'ਕਿਣਕੇ' ਦੇ ਪਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਬਦਬੂ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਸੁਆਦ ਆਦਿ (composition) ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ 'ਘੋਲ' ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਜੋ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਕਸ (reflection) ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਬਦਬੂ, ਸੁਆਦ ਆਦਿ ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ 'ਘੋਲ' (solution) ਗਾੜ੍ਹਾ (dense) ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਗਾੜ੍ਹੇ ਘੋਲ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਵਾੜ, ਬਦਬੋ, ਖੁਸ਼ਬੋ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਹੀ ਸਾਡਾ ਚਾਲ-ਚਲਨ ਜਾਂ ਸੁਭਾਉ ਅਥਵਾ ਆਚਾਰ (character) ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਘੋਲੂਆ (compound solution) ਹੀ ਸਾਡਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (Sub-consciousness) ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਏਸੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ 'ਪੂਰਬ ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਭਾਗ' (fate or destiny) ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕਮਾਇਅੜੇ ਸੋ ਆਇਓ ਮਾਥੈ ॥ (ਪੰਨਾ-461)

ਏਸੇ 'ਪੂਰਬ ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਧੁਰ-ਭਾਗ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ, 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ 'ਨਵਾਂ ਸਰੀਰ' ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹੀ 'ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ' ਅਤੇ 'ਪੁਰਾਣਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਣ' ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ

Actually, this is all a spontaneous play of the 'Divine Law' which will be revealed and discussed below.

Through the laser like power of the 'Divine Law' or '**Hukam**' our noble or vice thoughts and deeds are recorded on our subconscious mind. It happens at the soul conscious level and are nonstop and constant.

If we take a pot and pour some pure water in it, then subsequently we keep adding variety of substances in it, some sweet, bitter, multiple colors, poisonous and so forth. It will end up becoming a solution which will change its composition after each and every addition; it will have a different color, different flavor, different taste, different smell etc. Now if we pour the contents of that pot in a new pot, the '**solution**' will still have the same **properties**, because only the pot is changed not the contents.

Same is the case with our mind. It will always reflect the taste, coloring, odor, etc., of all the thoughts and actions we have been exposed to and have been accumulating and with time this solution keeps getting denser.

From this '**concentrated solution**', an image is created which depicts all our attributes collectively and that image is our nature and **character**.

Our sub consciousness is the end result of our mind influenced by the above-mentioned compound solution. We think, act and perform under this state and **face the consequences hence forth**.

This same sub consciousness lays down the blue prints for our '**fate**' or '**destiny**'.

What man does, day and night, that is recorded on his forehead. 461

Guided by 'the Divine Law'- 'As you sow, so shall you reap', the same past karmas and actions are responsible for all the sorrows and happiness that we encounter in our life.

When we die, we get a '**new body**' but we still have the same '**Divine Flame**' and the same '**sub-consciousness**', according to which

ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ 'ਪੁੱਠਾ ਚਰਖਾ' ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

ਅਦਿਸ਼ਟ 'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ —

1. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (consciousness) ਹੀ ਅਦਿਸ਼ਟ 'ਕਚਹਿਰੀ' ਹੈ ।
2. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਸੇ ਵਿਚ ਦੀ ਆਤਮਿਕ 'ਝਲਕੇ' ਜਾਂ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਹੀ 'ਅਦਿਸ਼ਟ ਪੁਲਿਸ' ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਨੀਵੇਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।
3. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ 'ਬਦਬੋ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ-ਮੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।
4. ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਉਤੇ 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਅਤੇ 'ਜੇਹਾ ਬੀਜੇ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ' ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
5. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਧਰਮ-ਰਾਇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਪੈਰਵੀ' ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।
6. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਜਮ' ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀ ਹੈ ।
7. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸਾਡੀ 'ਅਪੀਲ' ਅਥਵਾ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ।
8. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੇ 'ਚੀਰੇ' ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।
9. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਨਦਰਿ ਕਰਮ' ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ 'ਚੋਥੇ ਪਦ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ।
10. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਨਾਮ ਦਾਨ' ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ।

ਉਪਰਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਜਮ', 'ਅਜ਼ਰਾਇਲ-ਫਰਿਸ਼ਤਾ', 'ਧਰਮ-ਰਾਇ' ਆਦਿ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਦਰਗਾਹ', 'ਨਰਕ-ਸੁਰਗ' ਆਦਿ ਕੋਈ ਸਥੂਲ 'ਟਾਪੂ' ਹਨ ।

ਇਕੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਹੁਕਮੀ-ਰੂਪੀ' ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸੁਖਮ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ 'ਕਰਤਵ', ਚੋਜ ਵਿਡਾਨੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਕਰਤਵਾਂ' ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ 'ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

we start the same old vicious cycle all over again.

According to the 'Divine law' at the astral plane level —

1. Consciousness is the unseen 'Courts'.
2. Through the reflection in the mirror of **our consciousness** we can hear the voice of our soul which warns us against the depraved actions and act as the **unseen police**.
3. The foul-smelling odor of the accumulative thoughts from our consciousness dictates our good or bad actions.
4. Our *karmas* are dictated by the Divine Law according to 'As you sow, so shall you reap' and 'As the man sows so does, he reap.'
5. The inherent 'powers' vested in the 'Divine Law' acting through 'Dharam Rai' (Righteous judge) 'processes' the 'file of our *Karmas*' and then passes a decree for suitable punishment.
6. The same 'power' then, acting as '**Jum**' looks over the process of carrying out the punishment.
7. The same 'power' then hears our '**Appeal**' (of mercy) and our prayers.
8. The same 'power' then through the Grace of God forgives our sins, '**tears apart**' our '*Karmic* account' and gives a new start.
9. The same 'power' then '**by Grace**' yanks us out of the visible world of '*Maya*' and guides us to enter the '**Realm of Divine world**'.
10. The same 'power' then through the **Grace of 'Wordless-Word'**, bestows upon us the life of a '*Gurmukh*'

Hence, we can deduct from the above-mentioned narrative that the '**Jum**', **Angel of Death**, and '**Dharam Rai**' etc. are not tangible entities. Nor are the **Hell, Heaven or final resting places** or any isolated physical islands.

The Supreme God alone, through '**His Divine Law**', dictates and controls the various phases in our life cycle as it pleases Him. Each '**phase**' is known by a distinct name but at the end '**it is all the One**'.

ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕੋ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਜਦ—

1. ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਜੱਜ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
2. ਜੰਗ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਸਿਪਾਹ-ਸਲਾਰ' (General) ਹੁੰਦਾ ਹੈ !
3. ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਪਤੀ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ।
4. ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਲਾਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਬਾਪ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਆਪੇ ਹਰਿ ਇਕ ਰੰਗੁ ਹੈ ਆਪੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ॥

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਸਾਈ ਗਲ ਚੰਗੀ ॥

(ਪੰਨਾ-726)

ਆਪੇ ਰਸੀਆ ਆਪਿ ਰਸੁ ਆਪੇ ਰਾਵਣਹਾਰੁ ॥

ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਚੋਲੜਾ ਆਪੇ ਸੋਜ ਭਤਾਰੁ ॥

ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥

ਆਪੇ ਮਾਛੀ ਮਛਲੀ ਆਪੇ ਪਾਣੀ ਜਾਲੁ ॥

ਆਪੇ ਜਾਲ ਮਣਕੜਾ ਆਪੇ ਅੰਦਰਿ ਲਾਲੁ ॥

ਆਪੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਰੰਗੁਲਾ ਸਖੀਏ ਮੇਰਾ ਲਾਲੁ ॥

ਨਿਤ ਰਵੈ ਸੋਹਾਗਣੀ ਦੇਖੁ ਹਮਾਤਾ ਹਾਲੁ ॥

ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕੁ ਬੇਨਤੀ ਤੂ ਸਰਵਰੂ ਤੂ ਹੰਸੁ ॥

ਕਉਲੁ ਤੂ ਹੈ ਕਵੀਆ ਤੂ ਹੈ ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸੁ ॥

(ਪੰਨਾ-23)

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ

ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥

ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ

ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥

ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ

ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥

ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਗੀਤ ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ

ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸਰਗੁਨ ਸਮਤੇ ਹੋ ॥

(ਅ.ਉ.ਪਾ: ੧੦)

Just for an example, a 'king' although is a single entity, But –

- 1 When he sits on a throne, he acts as a 'judge'.
- 2 When he leads his army in a battle field he acts as a 'General'
- 3 When he deals with his wife he is seen as 'husband' only
- 4 When he is being affectionate with his child he is acting as 'father'.

Himself the Lord is manifest in many forms, and Himself He is one form alone. Whatever pleases Him, O Nanak, that alone is the good thing. 726

Lord Himself is the Relisher, Himself the Relish, and Himself the Enjoyer.

He Himself is the Bride and Himself the Couch and Bridegroom.

My Master is dyed with love and is fully pervading everywhere.

He Himself is the fisherman and the fish and Himself the water and the net.

He Himself is the metal ball of the net and Himself the bait within.

My companion friend! my Beloved is in every way playful.

He ever enjoys the virtuous wife. Behold my plight (away from Him.)

Prays Nanak, listen to my supplication. Thou art the tank and Thou the swan.

Thou art the lotus and Thou the water-lily. Thou Thyself art pleased on beholding (them). 23

O Lord! Somewhere becoming Conscious, Thou are not consciousness, somewhere becoming Carefree, Thou sleep unconsciously.

Somewhere becoming a beggar, Thou bestow alms and somewhere becoming a Supreme Donor, Thou bestow the begged wealth.

Somewhere Thou give inexhaustible gifts to emperors and somewhere Thou deprive the emperors of their kingdoms.

Somewhere Thou wok in accordance with Vedic rites and somewhere Thou art quite opposed to it. Somewhere Thou art without three modes of Maya and somewhere Thou hast all godly attributes.

Akal Ustat Patshahee 10

ੴ

GURBANI CONTEMPLATION

23

JUM
(AGENTS OF SATAN) Part-2

‘KHOJI’

ਜਮ

ਭਾਗ-2

‘ਨਰਕ-ਸੁਰਗ’ ਕੋਈ ਅਡਰੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਟਾਪੂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ‘ਰੀਗਤ’ ਜਾਂ ‘ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ’ ਦੀ ਬਦਬੋ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਜਾਂ ਨਰਕ-ਸੁਰਗ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਐਸੇ ਲਫਜ਼ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ — ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧੱਸ-ਵੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬੋਲੀ, ਕਹਾਵਤਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਰਹਿਸਮਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ ਨਿਸ਼ਚਿੰਨਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਦਾਹਰਨ ਵਰਤ ਕੇ, ਸੂਖਮ ਨੁਕਤਿਆਂ ਜਾਂ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ-ਬੁਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ —

ਜਮ

ਜਮ-ਕਾਲ

ਜਮ-ਦੂਤ

ਜਮ-ਜੰਦਾਰ

ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ

ਰਾਖਸ਼

ਦੈਂਤ

ਧਰਮ-ਰਾਇ

ਅਜਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤਾ

ਧਰਮ ਰਾਇ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ

ਨਰਕ-ਸੁਰਗ

ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਲਫਜ਼ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ‘ਟੂਕ’ ਜਾਂ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੂਖਮ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਣ।

JUM

(AGENTS OF SATAN) Part-2

Hell, or Heaven are not some isolated islands.

It is the manifestation of our state of mind, as well as the projection of our consciousness with its fragrance or stink. We experience the joy or sorrow or so-called heaven or hell.

‘*Gurbani*’, in its written form make use of lot of words which are embedded in the social and cultural fabric of India.

In every country, the folk language, over the course of time immemorial, uses its songs, anecdotes, and suspenseful poetry as well as the long-held beliefs and customs are all used as examples to bring home very subtle but powerful Divine secrets and make it easy enough for the masses to understand

Here are some of the words which are and have been in common use in India over thousands of yrs. ‘*Yamas*’ or ‘*Jamas*’

‘*Jam- Kal*’ or the time when ‘*Jamas*’ come

‘*Jam – Doot*’ or the Agents of the ‘*Jamas*’

‘*Jam -Jandar*’ or the Force of the ‘*Jamas*’

Deities

The Devil

The Demons

Dharam Rai or The God of Justice

Angel or the Agent of Death

Court of the *Dharam Rai*

Heaven - Hell

That is why *Gurbani* has used all these words as Tools and examples only to direct our attention to the deeper messages of significance. So that ‘*Sangat*’ can grasp the subtle and powerful teachings in *Gurbani*.

ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦਾ ਹੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਓਤ-ਪੋਤ 'ਪਸਾਰਾ', 'ਵਰਤਾਰਾ', ਅਤੇ 'ਖੇਲ ਅਖਾੜਾ' ਹੈ। ਪਰ ਇਸ 'ਗੁਪਤ ਭੇਦ' ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ 'ਬੁਝਦਾ' ਹੈ।

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ।
 ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥
 ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮਿ ਲਿਖ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥
 ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥
 ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥
 ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੇ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪੰ: 1)

ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ ॥
 ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਭੇਟਸੀ ਸੋ ਚਲੈ ਰਜਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-396)

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਆਇਆ ਪਿਆਰੇ ਹੁਕਮੇ ਜਾਢੇ ਜਾਇ ॥
 ਹੁਕਮੇ ਬੰਨ੍ਹ ਚਲਾਈਐ ਪਿਆਰੇ ਮਨਮੁਖਿ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥
 ਹੁਕਮੇ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣੀਐ ਪਿਆਰੇ ਦਰਗਹ ਪੈਧਾ ਜਾਇ ॥
 ਹੁਕਮੇ ਗਣਤ ਗਣਾਈਐ ਪਿਆਰੇ ਹੁਕਮੇ ਹਉਮੈ ਦੋਇ ॥
 ਹੁਕਮੇ ਭਵੈ ਭਵਾਈਐ ਪਿਆਰੇ ਅਵਗਣਿ ਮੁਠੀ ਰੋਇ ॥
 ਹੁਕਮੁ ਸਿਵਾਪੈ ਸਾਹ ਕਾ ਪਿਆਰੇ ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-636)

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੈ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-1280)
 ਕਾਲੁ ਬੁਰਾ ਖੈਕਾਲੁ ਸਿਰਿ ਦੁਨੀਆਈਐ ॥
 ਹੁਕਮੀ ਸਿਰਿ ਜੰਦਾਬੁ ਮਾਰੇ ਦਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-147)
 ਤਾ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੁਝੈ ਬਪੁੜਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੀ ॥
 (ਪੰਨਾ-423)

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ 'ਕਰਮ' ਹੀ, ਉਲਟ ਕੇ ਸਾਡੇ ਹੀ।
ਪਸ਼ (Boomerang) ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਇਉਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ :—
 ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ-ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ 433)
 ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਪੰਨਾ-134

The fact is that it is the Divine Law and 'Divine power' which is **omni-present** in the entire 'Eternal Universe'. It is prevailing in every particle of the universe, it is imbibed and at play in the whole cosmos. But only a few **chosen ones**, the **Gurmukhs** are fully aware of it.

By the Lord's order bodies are formed. His order cannot be narrated. With His decree the souls come into being and with His decree greatness is obtained.

By His command the mortals are made high and low and by His written command they obtain woe and weal.

Some obtain gifts through His order and some through His order are ever made to wander in transmigration.

All are subject to His decree and none is exempt from His decree.

O Nanak! if man were to understand Lord's decree, then no one would take pride (speak in ego). 1

Thine empire is boundless, No one knows its limit. He, who, meets the Perfect Guru, walks according to Thy will. 396

Under Lord's decree, man comes into the world, and under his command he goes to the next place. By Lord's will, is he bound down and dispatched, O dear, the perverse person suffers punishment. By Lord's will the Name is realized, O dear, and man goes to His court adorned in the robe of honor. In His will, one enters accounts, O dear, and in His will, he is infested with ego and duality.

Goaded by Lord's will, the mortal wanders about and beguiled by demerits, he bewails, O dear.

If man realizes the wealthy Lord's Will, he is blessed with truth, and receives honor, O dear. 636

The Lord of will writes the destinies on the heads of all without pen and ink. 1280

The inauspicious time of annihilating death stands over the head of the world. Under the Lord's command, seizing an opportunity, death's myrmidon strikes the club on man's head. 147

His command the wretch understands not and enters hell and heaven. 423

Thus, the above mentioned 'Gurbani' demonstrates that our own 'Karmas' come back to haunt us like a boomerang effect -

Whatever I did, for that I have suffered, I blame no one else. 433

As the man sows so does, he reap. Such is the field of actions. 134

ਪਾਪੀ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਕੋ 'ਪਾਪ' ਮਹਾ ਬਲੀ ਹੈ । (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ)

ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ :—

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-656)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥

ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੇ ਕਾਮੁ ॥ (ਪੰਨਾ-1186)

ਜਿਤੁ ਕੀਤਾ ਪਾਈਐ ਆਪਣਾ

ਸਾ ਘਾਲ ਬੁਰੀ ਕਿਉ ਘਾਲੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-474)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੀ 'ਜਮ' ਦੇ ਕਈ 'ਰੂਪ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

'ਜਮ' ਦੇ ਕਈ 'ਸਰੂਪ' ਹਨ :—

1. 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਦੀ 'ਆਵਾਜ਼' ਦਾ ਸਰੂਪ (Silent whisper of conscience) ਜਦ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਲੋਸ਼ (Mental torture) ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।
2. ਨੀਵੇਂ ਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇ ਫੜੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ 'ਪੁਲੀਸ' (Police) ਰੂਪੀ 'ਜਮ' ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।
3. ਜੇ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਬਚ ਡੀ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਭਾਈਚਾਰਾ (Society) ਰੂਪੀ 'ਜਮ' ਸਾਨੂੰ ਧ੍ਰਿਕਾਰਦਾ ਹੈ (Social torture) ।
4. ਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਡੀ ਬਚ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਮਾਨਸਿਕ 'ਤਤ' (Vicious mental elements) ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੁਲਗਈ (broil) ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਇਕਤਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ 'ਜ਼ਹਿਰ' (Cumulative vicious elements) 'ਜਮ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ 'ਫੁਟ ਕੇ' (Volcanic eruption) ਬੇਅੰਤ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੇ ਕਲੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀ ਹੈ ।

To kill the sinner, the 'sin' is the most powerful.

10th Granth Sahib

Gurbani further reinforces this message and relays a powerful warning to us -

O my mind, practice not guile even by mistake, in the end, it is thy own soul that shall have to render an account.

656

O my soul, why forget thou the Lord's Name?

When the body perishes, thou shall have to deal with the death's courier.

1186

Why do you do such evil deeds, which you have to suffer for? 474

As a matter of fact, it is the 'Secret Divine - Power', which itself is the manifestation of the 'Divine -Will' that prevails through varied shapes and forms of the 'Yamas'. Some of the different ways the power of 'Yamas' makes itself known are -

1. **Silent whisper of the conscience** -When we engage in a depraved behaviour or 'sin', our 'subconscious' **degrades us profusely** and we suffer the mental torture and feel sorry.
2. If we get arrested for committing a crime, of course the '**Jums**' in the form of the '**police**' subject us to appropriate punishment.
3. Even if we manage to escape from the police, '**Jums**' in the form of society, lashes out against us in the form of **social torture**.
4. Now if we still escape the scrutiny of the society, the **fiery stink of our 'Karmas'** is percolating in side us and mental torture is, in a state of inner broil at certain time with, **the cumulative furry of the vicious elements results in a volcanic eruption**. This too is the personification of 'Jums' and **creates major problems in life**.

5. ਜੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਭੀ ਰਹੀਏ; ਜਾਂ ਬਾਕਾਇਆ' (debit balance ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ 'ਅੰਤ ਨਬੇੜਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੇ', ਅਨੁਸਾਰ, ਸੂਖਮ ਰੂਪ 'ਜਮ' ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

6. ਜੇ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਬਹੁਤ ਅਤੇ 'ਦੀਰਘ' (serious) ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ 'ਜੁਨੀ' ਧਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਬਾਕੀ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ 'ਰੰਗਤ', ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਮਕਰਨ ਦੀ 'ਰੰਗਣ' ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ (Carry over debit balance) ਸਾਡੇ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਿਛਲੇ 'ਪਾਪ' ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਹੀ, 'ਜਮ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿਛਲਾ 'ਬਕਾਇਆ' ਸਾਡਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਨੇਕ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਕਾਰਜ 'ਨਿਬੜ' ਜਾਵੇ।

7. ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ, ਖਸਮ, ਵਹੁਟੀ, ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਬੱਚੇ, ਦੋਸਤ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਦਿ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਹਿਸਾਬ' ਦੀ ਬਾਕੀ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਅਨੇਕ 'ਸਬੰਧਾਂ' ਅਤੇ ਰੂਪਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਨੂੰ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।

8. ਕਿਸੇ ਹੋਣਹਾਰ ਅਭਿਲਾਖੀ 'ਰੂਹ' ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਵਿਚ :—

ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ
ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਉਣ
ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ
ਦੁਖ ਦੇਣ

ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਇਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਨੇਕ 'ਸਬੰਧੀਆਂ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 'ਜਮ' ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਲ ਚਲਣ ਜਾਂ ਉਬਰਨ ਤੋਂ ਰੋੜਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਟਾਖਸ਼ ਆਦਿ :—

5 And if we still escape the consequences of full wrath of our 'Karmas' in this physical life, hence after in our death, **debit balance of our deeds is carried forward and 'Jums'** doles out the balance of the sentence in next life to the 'JIVA (Being)' as it is affirmed in 'Gurbani' - 'Oh JIVA (Being) in the end thou must face, what thou committed in life'-

6 If our sins are too 'serious' or too numerous, then **we must enter the cycle of 're incarnation'** and our accumulated and undealt-with *Karmas* get **forwarded on to our subconscious as carry over debit balance.** The intensity of our sins from the past life, in guise of 'Jums' make us go through very stern and unbearable consequences, so that the **balance of our previous lower deeds is all cleared up.** That is why sometimes very noble souls and 'Gurmukhs' also go through serous troubles and hardships, so that their **previous debit balance is all paid up and they have a clean slate.**

7 In our routine life cycle, husband-wife, parents, children, friends and relatives, come in our circle to **finish the carry forward balance we owe them from previous life in the form of revenge** and deep hurt. Thus, those near ones **become the channel for the 'Jums' and inflict heavy pain upon us.**

8 Sometimes an **aspiring soul faces :-**

Severe opposition
Serious interference
Being mislead
Suffering

Purported upon them by 'Jums' in the guise of their relatives, who try to **stop the progress of the aspiring soul towards Divine Realm.** Example of this will be some 'Manmukh' and non-believers like 'HARNAKSH' (who tried to kill Devotee *Prahalad*), etc. -

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥
ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੋ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੋਚਾਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-857)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਹੀ 'ਜਮ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਸਾਡੀ 'ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ' ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਕਲ (Electronic computer) ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨੀ 'ਦਿਮਾਗ' ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਜੋ ਨੁਕਤੇ (data) ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ 'ਸਮੱਸਿਆ (Problem)' ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' (Consciousness) ਭੀ 'ਰੱਬੀ ਕੰਪਿਊਟਰ' (Computer) ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' (data) ਮਿਲ ਕੇ, ਸਾਂਝਿਆਂ ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ 'ਸਮੁੱਚਾ ਨਤੀਜਾ' (Cumulative effect) ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' (Sub-conscious mind) ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਨਤੀਜਾ (Cumulative composition) ਇਕ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਨ ਪਲ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਕਰਮ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਸਮੁੱਚੀ ਰੰਗਤ' (Cumulative composition of our sub-conscious mind) ਭੀ ਆਪਣੇ ਆਪ automatically ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ ਡੋ' ਬਚੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਫਿਨ-ਫਿਨ, ਪਲ-ਪਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ, 'ਰੱਬੀ ਕੰਪਿਊਟਰ' ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ, ਚੰਗੇ ਉਤਮ ਖਿਆਲ, ਜਾਂ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਿਕ ਰੰਗਤ ਵਾਲੇ (data) 'ਗੁਣ' ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਬਦਲ ਕੇ ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ।

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੇ ਸੰਗਿ ॥ ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੇ ਰੰਗਿ ॥ (ਪੰਨ-4)

ਇਹ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਹੀ ਸਾਡਾ 'ਚਾਲ-ਚਲਣ', (Character) ਸੁਭਾਉ, ਜਾਂ 'ਭਾਗ' ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ, ਨਿਕੇ-ਤੋ-ਨਿਕੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ,

O Lord of the world and Master of the universe, this worldliness has made me forget Thine feet. Even a bit of love for Thee wells not up in Thy slave. What can the poor slave do? 857

This shows that our own 'Karmas' in the form of 'Jums' make us 'face the consequences'.

These days we have computers, which are the electronic devices which operates though 'mechanical and artificial intelligence'. We can keep feeding the data in these devices and the devices can give us the result of the enquiry AFTER ANALYZING all the input.

Similarly, our 'Consciousness' is also like a 'Divine computer' which stores and analyses our thoughts and deeds from the previous life as well of this life and personifies the accumulative effect in our sub-conscious mind. But the Cumulative composition is in a state of flux, because it keeps changing with the passage of every thought we have or every action we perform. And hence, continuously the Cumulative composition of our sub-conscious mind keeps changing automatically.

So, the sermon given above goes to prove that if we desire to purify our 'Consciousness' and that we may escape the clutches of 'Jums', we will have to watch our input of thoughts and actions into the Divine Computer, i.e., Consciousness every minute, every second. We need to input the data of pure, higher Divine thoughts into our sub-conscious so that our whole self continues to become poise and pure.

The soul defiled with sins, is cleaned with the love of God's Name. 4

This very 'hue' of our Consciousness becomes our nature, 'character', 'fate', and this for ever keeps changing with our most minute thought or action, good or bad, the 'Consequences' of which we must bear spontaneously or over time.

Our 'Karmas' of 'this very moment' transform into 'Karmas' of the Past in the next very moment. And over the period of time it becomes the 'Karmas' of our core self and our fate.

ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਣਜਾਨੇ ਹੀ, ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਨਤੀਜਾ' (Consequences) ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

'ਹੁਣ' ਦੇ ਕਰਮ ਹੀ-ਅਗਲੇ 'ਪਲ' ਵਿਚ-ਪੂਰਬ ਕਰਮ' ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਸਾਡੇ 'ਪੂਰ ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਭਾਗ' ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕਮਾਇਅਤੋ ਸੋ ਆਇਓ ਮਾਥੇ ॥ [ਪੰਨਾ-461]

ਇਸ ਅੰਦਰਲੇ 'ਰੱਬੀ ਨਿਯਮ, 'ਕੰਪਿਊਟਰ' [computer] ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, [process] ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ' ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਅਨਜਾਣੇ [unconsciously] ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬੇ-ਖ਼ਬਰ ਅਤੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹਾਂ।

ਕੰਪਿਊਟਰ [electronic computer] ਵਿਚ date ਦੇਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਊਕਾਈ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ 'ਨਤੀਜਾ' ਹੀ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ 'ਰੱਬੀ ਕੰਪਿਊਟਰ' ਵਿਚ ਕਦੇ ਉਕਾਈ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ, ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਭੁੱਲ ਇਲਾਹੀ 'ਖੇਲ' ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਆਪੋ ਹੀ [automatic] ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ' 'ਭਾਗ' ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਬਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ 'ਨਤੀਜਾ' ਸਾਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੀ 'ਗੁਪਤ' ਇਲਾਹੀ 'ਪੇਰਵੀ' ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ [secret process] 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਚੇ-ਸੱਚ ਅਤੇ 'ਧਰਮ-ਨਿਆਇ' [perfect and just] ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ, ਕਲੇਸ਼, ਕਿਸਮਤ, ਭਾਗ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ 'ਸਹੇੜੇ' ਹੋਏ ਹਨ।

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥ [ਪੰਨਾ-433]

ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਖਿਆਲ ਅਸੀਂ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ 'ਨਤੀਜੇ' ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਪਾਵਹਿ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚਿ ਵਸਤੁ ਸਾ ਨਿਕਲੇ

ਕਿਆ ਕੋਈ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰਾ ॥

[ਪੰਨਾ-449]

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨਿਖੇੜਵਾਂ ਨਿਚੋੜ ਇਉਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ :—

What man does, by day and night, that is recorded on his forehead. 461

All this data processing of our **inner computer** (sub-conscious) is humming and **taking place spontaneously** and **without our awareness or knowledge** under the guidance of Divine law.

The **data input into our electronic computer can sometimes be in error**, resulting in the faulty out put. But **Divine computer** of the consciousness just **simply can not have any error, period!!** Because **this whole process is spontaneous**, automatic and is the **unfolding of the Divine play**.

Thus, our **fortune or misfortune is coming into existence** progressively and is **ongoing with our noble or unholy deeds** and there is no escape from it.

This entire play is being played **according to the perfect script** written **under the Divine law** which is '**perfect and just**'.

Therefore, **we are completely responsible** for our sorrows, happiness, disputes and destiny -

Whatever I did, for that I have suffered, I blame no one else. 433

We **face the consequences** in proportion to the level of **thoughts we create**.

The thing which you put into the vessel, that alone comes out. What can the poor fellow do? 449

The summery of the discourse presented thus far is : --

1. ਸਾਡਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਹੀ 'ਗੁਪਤ ਪੁਲੀਸ' ਕਚਹਿਰੀ ਅਤੇ ਜੱਜ ਹੈ।
2. ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ 'ਬਦਬੇ' ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਫੈਸਲਾ [sentence] ਹੈ।
3. ਇਸ 'ਬਦਬੇ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨੂੰ 'ਸਜ਼ਾ' ਭੁਗਤਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
4. ਇਹ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ 'ਬਦਬੇ' ਹੀ 'ਜਮ-ਰੂਪ' ਹੈ।
5. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਸਮੁੱਚੀ ਰੰਗਤ' ਹੀ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਉ 'ਚਾਲ ਚਲਣ' ਜਾਂ 'ਭਾਗ' ਹੈ।
6. ਸਾਡੇ 'ਭਾਗ' ਸਾਡੇ-ਮਾੜੇ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
7. ਚੰਗੇ ਉਤਮ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ 'ਭਾਗ' ਚੰਗੇ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
8. ਇਹ ਸਾਰੀ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਖੇਲ' ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ, ਅਦਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲੀਸ ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਭੇ' ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ 'ਕਰਮਾਂ' ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੀਏ, ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਭੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਭੁਗਤ ਕੇ' ਸਾਡੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ 'ਸੰਕੋਚ' ਕਰੀਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ 'ਜਮਾਂ' ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ 'ਲਾਭਵੰਦ' ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਡੀ 'ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ 'ਹੜਦਾ' ਹੈ ਅਤੇ ਜਮਾਂ ਦੇ ਠੇਂਗੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

The whole system of Police, judiciary and jail is meant to serve as:—

- Preventive
- Deterrent
- Punitive
- Corrective
- Reformatory

- 1 Our consciousness is our unseen courts, our 'secret police' as well as our judge.
- 2 The **intense guilt** (coming from the Consciousness) is our **sentence**.
- 3 Our '**punishment**' is in proportion to the intensity of the '**guilt**'.
- 4 The '**intense guilt**' in the consciousness is the proxy for the '**Jums**'
- 5 The **cumulative thoughts and deeds of our Consciousness** decide our '**character**' and '**fate**'
- 6 Our '**fate**' **keeps changing** constantly according to our '**Karmas**' and thoughts
- 7 With Divine, noble and higher thoughts we **can uplift our destiny** and **escape from the clutches of the 'Jums'**
- 8 This **entire cosmic play is at work under the Divine Law**, is at the **Astral level, unseen, and Secret**.

The sole purpose for the existence of the police, courts and jails is that we **fear those and avoid doing the wrong deeds**. And if we do violate the law, once, we complete our sentence we are **straightened and learn not to repeat our crimes again**. Similarly, this entire **set up of 'Jums'** in the cosmic play is **beneficial for us in the Divine realm** and it is **for own goodness**, because it **discourages us from the depraved Karmas** and **saves us from the corporal punishment by the 'Jums'**.

The whole system of Police, judiciary and jail is meant to serve as:—

- Preventive
- Deterrent
- Punitive
- Corrective
- Reformatory

Measures to change & transform our depraved mind & to make us better and ideal citizens. However, the underlying esoteric principle, behind all these esoteric and secret process is Divine kindness, compassion, Love and grace of GOD for His 'prodgal sons.'

ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦ ਬੱਚਾ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਭੇ-ਭਾਵਨੀ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਹੀ 'ਜਮ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 'ਸੋਧਨ ਲਈ' ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਖ਼ਤੀ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਤਿ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਨਿੱਘਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ 'ਸੋਧਨ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ' ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਉਤੇ 'ਸਖ਼ਤੀ' ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਲਾਹੀ 'ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਭੀ, ਆਪਣੇ ਬਿਗੜੇ-ਤਿਗੜੇ, ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ, 'ਬਾਗੀ' ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ' ਅਤੇ 'ਘੜਾਈ' ਲਈ, ਆਪਣੀ 'ਹੁਕਮ' ਰੂਪੀ 'ਸਖ਼ਤੀ' ਨੂੰ, ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਜਮ' ਦੇ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ, ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ 'ਖੋਲ-ਅਖਾੜੇ' ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ, 'ਅਤਿ-ਪ੍ਰੀਤਮ', 'ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁਰਖ' 'ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ' ਦਾ, ਸਾਡੇ ਕੁਲਜ਼ ਜੀਵਾਂ ਲਈ, 'ਗੁੱਝੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ, ਅਤਿ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਪਿਆਰ, ਕਈ ਰੂਪਾਂ, ਰੰਗਾਂ, ਰੇਖਾ 'ਚੋਜ-ਵਿਡਾਨੀ', ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਦੁਖ-ਦਾਰੂ' ਹੋ ਕੇ ਸਾਡਾ 'ਭਲਾ' ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਭਲਾ ਹਮ ਭਲੋ ਨ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲਾ ॥

[ਪੰਨਾ--613]

ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਸ਼ਕਾਇਤਾ ਅਤੇ 'ਰੋਸ' ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ

These so called 'jams' OR 'yamas' are one of the numerous necessary principle in the vast Drama of the Divine Cosmos. They are our reformers and benefactors 'in disguise' from

Measures to change and transform our depraved mind and to make us better and ideal citizens. However, the underlying esoteric principle, behind all these esoteric and secret process is Divine kindness, compassion, Love and Grace of God for His 'prodgal sons'.

Parents love their children but when the child gets disrespectful of the parents and does as he pleases, then the parents give the child 'time out' to reinforce the discipline. In the background of imposing some punishment, deep down there is the deep love and affection for the child. In order to keep the child on the right tract and stopping him to be led astray, parents have to take a 'firm' stand.

This goes to show that similarly our Divine parents 'Timeless Being' also has to use His Divine Power in the form of 'Jams' for taking corrective and reformative measures for His children who become 'rebellious', have lost their way and do as they please. Thus, in the background of this Divine Law, 'love Personified', 'Prem Purkh' has all engulfing, deep love for his prodgal children, which prevails in countless ways and expressions. He is still there in his magnanimity and sweetness. Making the hardships turn us into noble beings. But we do not understand this grand scheme and complain.

Thou do good to us, but we deem it not good. Ever and ever, Thou art compassionate. 613

But we only keep on complaining and showing our grievance.

These so called 'Jams' or 'Yamas' are one of the numerous necessary principles in the vast drama of the Divine Cosmos. They are our reformers and benefactors 'in disguise', created for our good, and should therefore be understood, appreciated and tolerated with grace, rather than blaming, hating and abhorring them.

the unseen world, *created for the good*, and should therefore be understood, *appreciated and tolerated with grace*, rather than blaming, hating and *obhoring* them.

ਅਸੀਂ ਨੀਵੇਂ ਅਤੇ ਭੇੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ 'ਜਮਾਂ' ਦੇ ਵਸ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਨੀਵੇਂ ਕਰਮ ਸਾਡੀਆਂ ਨੀਵੀਂਆਂ ਰੁੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨੀਵੀਆਂ ਰੁੱਚੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੀ 'ਕੁਸਗਤ', ਤੋਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਕਰਮ-ਹਉਮੈ ਦੇ ਹਨੇਰ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਦੇ ਤੇ ਪਲਦੇ ਹਨ।

'ਹਉਮੈ', ਤ੍ਰੇ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵਾ' ਹੈ।

'ਮਾਇਆ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ' ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ 'ਭੁੱਲ' ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਭੁੱਲ' ਹੀ 'ਜਮਾਂ' ਦੇ ਵਸ ਪੈਣ ਦਾ 'ਮੁਢਲਾ' ਕਾਰਣ ਹੈ।

ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰਮ ਦੇ 'ਹਨੇਰ' ਵਿਚ ਹੀ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੈ।

'ਨਾਮ' ਦੀ 'ਰੋਸ਼ਨੀ' ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ 'ਹਨੇਰ' ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਹਉਮੈ ਹੈ, ਉਥੇ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਹਉਮੈ ਨਾਵੇਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥

[ਪੰਨਾ-560]

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੋਂ ਭੁਲਣਾ ਜਾਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ ਹੀ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸਰ ਤੋਂ ਭੁਲਿਆ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥

ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗ ॥

ਤੂੰ ਵਿਸਰਹਿ ਤਾਂ ਸਭੁ ਕੋ ਲਾਗੂ

ਚੀਤਿ ਆਵਹਿ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ॥

(ਪੰਨਾ-383)

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਮਰਿ ਜਨਮੈ ਜਮ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-560)

We get ourselves under the spell of 'Yamas' because of our own depraved and lower *Karmas*.

Lower *Karmas*, our sub-basal interests and inclinations result in our coming under the '*Jums*' control.

Lower *Karmas* result from our depraved habits.

Basal interests are born out of the 'hue' of our consciousness and effect of depraved company we keep.

Our consciousness is the continuation of our '*Karmas*' and our thoughts from the past life.

Sub-basal thoughts and actions are born out of and grow stronger in the darkness of 'Ego'.

'Ego' comes from the false beliefs and 'illusion' of the three attributes '*Mayaci*-realm.

'*Maya*' comes into existence from the 'absence' of '*Akal Purkh*' (Timeless Being) as man 'forgets' Him (*Akal Purkh*).

Therefore, forgetfulness of *Akal Purkh* is the root cause for getting under the spell of '*Jums*'

It is in the darkness of 'ego' that '*Jums*' come into existence.

Only the illumination of '*Nam*' can destroy the darkness of egoistic misgivings.

Wherever there is 'Ego' there can be no illumination of '*Nam*'.

Ego is at variance with the Name: the two dwell not in one place. 560

Being in denial and forgetfulness of Almighty God means coming under the spell of '*Jums*'.

By forgetting the supreme Lord, all the ailments cling to the man. The non-believers in the Omnipresent Lord suffer separation from Him, birth after birth.

When I forget Thee, then everyone becomes my enemy, and when I remember Thee, then serve me they all. 383

Beguiled by doubt the world wanders about. It suffers transmigration and death's courier ruins it. 560

ਸਾਕਤ ਹਰਿਰਸ ਸਾਦੁ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ ਹੇ ॥
 ਜਿਉ ਜਿਉ ਚਲਹਿ ਚੁਭੇ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ
 ਜਮ ਕਾਲ ਸਹਹਿ ਸਿਰਿ ਡੰਡਾ ਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ 13)

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਪਰੇਤੁ ਹੈ, ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥
 ਏਹ ਜਮ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ ਹੈ ਏਨਾ ਉਪਰਿ ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਕਰਾਰਾ ॥
 ਮਨਮੁਖ ਜਮ ਮਗਿ ਪਾਈਅਨਿ ਜਿਨ ਦੁਜਾ ਭਾਉ ਪਿਆਰਾ ॥
 ਜਮਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਨਿ ਕੋ ਸੁਣੇ ਨ ਪੁਕਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-513)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜਮ ਦੀ ਬਾਬਤ ਬਿਆਨ, ਤਾੜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

1. "ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ" ਦਾ ਅਟੱਲ ਅਸੂਲ, ਸਿਰਫ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੀ 'ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ' (duality) ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ 'ਇਕਸਾਰਤਾ', 'ਸਹਿਜ' ਦੀ ਬਜਾਇ, ਹਰ ਇਕ 'ਤੱਤ' ਦੀ ਜੋੜੀ, ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ :-

- ਚਾਨਣ ਹਨੇਰਾ
- ਪੁੰਨ-ਪਾਪ
- ਸੁਖ-ਦੁਖ
- ਸੁਰਗ-ਨਰਕ
- ਦੇਵਤੇ-ਜਮ
- ਪਿਆਰ-ਘਿਰਨਾ
- ਠੰਡਾ-ਤਰਾ

ਇਸ 'ਦੁਤੀਆ-ਭਾਉ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ' ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2. ਸੁਖਮ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ 'ਪਾਪ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ 'ਜਮ' ਦੀ

*The mammon-worshippers know the relish of God's elixir, within them is the **thorn of pride.**
 The more they walk away (from God) the more it pricks and more the pain they suffer, and they **bear on their heads the death's club.** 13*

*Love of wealth, lust, wrath and self-conceit are like **goblins.** They are the **subjects of death and on the head of these the heavy club of Death hangs.***

*The apostates **who love duality** are goaded into death's path. Bound hands and feet they are beaten in the City of Death and none listens to their shrieks. 513*

Before we can understand, describe, be warned and act upon the advice regarding *Jums* in the *Gurbani*, we need to reinforce the following prominent points one more time.

1 The most irrevocable Law 'As you sow, so shall you reap' is only applicable in the **visible world of 'Maya'** and the reason being - it is only in the Visible world of *Maya*, that '**duality**' can prevail. **And in duality, instead of homogenization and tranquility: everything has an equal and opposite component.** For Example :-

Light	-	Darkness
Divinity	-	Sin
Higher Attributes	-	Low Attributes
Happiness	-	Sorrow
Heaven	-	Hell
Deity	-	Yamas
Love	-	Hate
Cold	-	Hot

Only when we **come out of the 'duality'**, that we can be **free from the spell of 'Jums'**.

2 In the unseen **Divine Realm**, there exist **no lower attributes, hence no need for the *Jums*.**

ਲੋੜ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਕੋ-ਇਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਥਾਈਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ :—

ਕਿਸ ਨੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥ (ਪੰਨਾ-475)

ਆਪੇ ਰਸੀਆ ਆਪਿ ਰਸੁ ਆਪੇ ਰਾਵਣਹਾਰੁ ॥

ਆਪੇ ਹੋਵੇ ਚੋਲੜਾ ਆਪੇ ਸੇਜ ਭਤਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-23)

3. ਹਉਮੈ ਦੇ ਭ੍ਰਮ ਭੁਲਾਵੇ-ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ 'ਫਿਸਲ' ਕੇ, ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
4. ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ, 'ਸੰਗਤ' ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਦੇ ਹਾਂ।
5. ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਹੀ ਅਸਲੀ 'ਮੁਜਰਮ' ਜਾਂ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਸਜਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰ-ਨੀਵੇਂ ਮਨ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
6. ਨੀਵੇਂ ਕਰਮਾਂ ਜਾਂ 'ਪਾਪਾਂ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੇ ਵੱਸ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਜਾ ਭੁਗਤਦੇ ਹਾਂ।
7. ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਵੀਂਆਂ ਮਾਇਕੀ ਚੁੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫੱਸ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਭੁਲਦੇ ਹਾਂ।

ਦੁਖੁ ਤਦੇ ਜਾ ਵਿਸਰਿ ਜਾਵੈ ॥

ਭੁਖ ਵਿਆਪੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-98)

ਤੂੰ ਵਿਸਰਹਿ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋ ਲਾਗੂ ਚੀਤਿ ਆਵਹਿ ਤਾ ਸੇਵਾ ॥

(ਪੰਨਾ-383)

ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜੋ ਦੂਜੇ ਲਾਗੇ

ਤੇ ਸਾਕਤ ਨਰ ਜਮਿ ਘੁਟੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-170)

8. ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ 'ਭੁਲਣ' ਨਾਲ ਹੀ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪਈਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸੁ ਖਸਮੁ ਨਾ ਆਵੈ ਚਿਤਿ ਤਿਸੁ ਜਮੁ ਭੰਡੁ ਦੇ ॥ [ਪੰਨਾ-964]

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਵਿਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਮਰਿ ਜਨਮੇ ਜਮੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ ॥ [ਪੰਨਾ-560]

In that Realm there is one and only one Omnipresent God. -

Whom should we address, O Nanak, when He, the Lord Himself is all in all. 475

Lord Himself is the Relisher, Himself the Relish, and Himself the Enjoyer. He Himself is the Vesture (bride) and Himself the Couch and Bridegroom. 23

3. It is because of the egoistic **misbeliefs and misgivings** that we 'slip' out of the unseen Divine realm, into the visible world of 'Maya'.
4. In the visible world our actions and deeds are attributes of the 'environment' and 'Sangat' that we live in, and we face the resulting consequences.
5. Therefore, our '**mind is the real culprit**' and Not our body. But the body has to **suffer** because it has become an **accomplice of the depraved mind**.
6. Because of the depraved thoughts and our '**sins**', we get **enslaved to the 'Jums, and get punished**.
7. We forget the '*Akal Purkh*', because we are engrossed in '*Maya*' due to our **attachments and desires**.

Then alone, the man is in pain when he forgets God.

Afflicted with hunger, he runs about in many ways. 98

When I forget Thee, then everyone becomes my enemy, and when I remember Thee, then serve me they all. 383

O my soul, who are without God's Name, and are attached with another, those materialistic persons, are strangulated by death's courier. 170

8. We get under the influence of 'Jums', from forgetfulness of the Lord.

He, who remembers not his Master; him the Death's myrmidon awards punishment. 964

***Beguiled by doubt** the world wanders about.*

*It suffers transmigration and **death's courier ruins it.*** 560

ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰ ਸਹਹਿ ਜਮ ਦੁਖ ॥ [ਪੰਨਾ-226]

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਰ ॥
ਨਾਨਕ ਜਮਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨ੍ਹੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ ॥

[ਪੰਨਾ-1247]

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥

ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥

[1186]

9. 'ਜਮਾਂ' ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਭੁਲ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ 'ਯਾਦ' ਵਿਚ ਆਈਏ :—

ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਜਮੁ ਕਛੁ ਨ ਕਹੈ ॥ [ਪੰਨਾ-889]

ਨਾਮੁ ਲੇਤ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ ॥ [ਪੰਨਾ-1142]

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਂਤਿਆ ਕਛੁ ਨ ਕਹੈ ਜਮਕਾਲੁ ॥ [ਪੰਨਾ-457]

10. 'ਯਾਦ' ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਬੜੀ ਸੌਖੀ 'ਜੁਗਤ' ਦੱਸੀ ਹੈ ।

ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ [ਪੰਨਾ-12]

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥

ਜਿਤੁ ਸਿਮਰਤ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਲਹਾਤੀ ॥ [ਪੰਨਾ-88]

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਖੋਵੈ ॥ [ਪੰਨਾ-264]

ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਮਿਟੈ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ ਜਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਰੇ ॥

[ਪੰਨਾ-670]

ਏਕੁ ਧਿਆਈਐ ਸਾਧ ਕੇ ਸੰਗਿ ॥

ਪਾਪ ਬਿਨਾਸੇ ਨਾਮ ਕੇ ਰੰਗਿ ॥

[ਪੰਨਾ-900]

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੌਵਤ ਨਾਮ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨ ਕੇ ਸਦ ਕਾਮ ॥

[ਪੰਨਾ-286]

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥

ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥

[ਪੰਨਾ-262]

ਕਵਨ ਸੰਜੋਗ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭ ਆਪਨੇ ॥

ਪਲੁ ਪਲੁ ਨਿਮਖ ਸਦਾ ਹਰਿ ਜਪਨੇ ॥

[ਪੰਨਾ-806]

By forgetting the Name, thou shall endure Death's torture. 226

They, who forget the Lord's Name and do many other deeds. They are bound and beaten in Yama's city, O Nanak, like the thief caught on the spot. 1247

O my soul, why forget thou the Lord's Name?

When the body perishes, thou shall have to deal with the death's courier. 1186

9. There is Only One Remedy to get out of the spell of 'Jams' and that is we must again get out of the 'Forgetfulness' of Akal Purkh and come into 'His remembrance'--

Contemplating God, Death's messenger shall touch thee not. 889

Uttering the Name, death's courier comes not near man. 1142

Meditating on the Lord God's Name. Death's courier says nothing to the mortal. 457

10 Our Beloved Guru has made us aware of a very easy 'Remedy' to get back in 'Remembrance' -

Joining the holy company of saints, contemplate over the Name alone. 12

Repeat thou the Name of the Lord Master, O my mind! by remembering which all thine evil deeds and sins will be effaced. 88

The Name of God washes off millions of sins. 264

Millions of sins are effaced in an instant, when, through the Guru, on remember the Name. 670

Meditate on the One Lord in the Sadh Sangat, the Company of the Holy. Sins are erased, through the love of Naam, the Name of the Lord. 900

To repeat the Name whilst standing sitting and sleeping, says Nanak is ever the avocation of God's slave. 286

Remember, remember God, thus shall thou attain peace and efface from within thy body, strife and anguish. 262

By what good fortune can I meet my Lord? Every moment and instant, ever remember I the Lord. 806

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਾਵੇ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ—

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਹਰਿ ਚੇਤੇ ਨਾਹੀ ॥
ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧਾ ਦੁਖ ਸਹਾਹੀ ॥ (ਪੰਨਾ-111)

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ
ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ ॥
ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ ॥
ਛੱਡਿ ਖਲੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥
ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ ॥
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ-134)

ਸਾਧ ਜਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੇ ਰਹਨਿ ਇਕੋਲੜੀਆਹ ॥
ਰਿਨ ਦੁਖੁ ਨ ਕਬਹੂ ਉਤਰੇ ਸੇ ਜਮਕੈ ਵਸਿ ਪੜੀਆਹ ॥
(ਪੰਨਾ-135)

ਢਾਹਿ ਮੜੋਲੀ ਲੁਟਿਆ ਦੇਹੁਰਾ ਸਾਧਨ ਪਕੜੀ ਏਕ ਜਨਾ ॥
ਜਮੁ ਡੰਡਾ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਪੜਿਆ ਭਾਗਿ ਗਏ ਸੇ ਪੰਚ ਜਨਾ ॥
(ਪੰਨਾ-155)

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਿਨਿ ਮਨਿ ਨ ਆਰਾਧਾ ॥
ਚੋਰ ਕੀ ਨਿਆਈ ਜਮਪੁਰਿ ਬਾਧਾ ॥ (ਪੰਨਾ-240)

ਮਹਾ ਬਿਖਮੁ ਜਮ ਪੰਥੁ ਦੁਹੇਲਾ ਕਾਲੁਖਤ ਮੋਹ ਅੰਧਿਆਰਾ ॥
(ਪੰਨਾ-443)

ਜਮਪੁਰਿ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰੁ ਮਹਾ ਗੁਬਾਰੁ ਨਾ ਤਿਥੈ ਭੈਣ ਨ ਭਾਈ ।
(ਪੰਨਾ-584)

ਨਾਨਕ ਨਾਵਹੁ ਘੁਬਿਆ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਭੁ ਜਾਇ ॥
ਜਮ ਦਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਬਹੁਤੀ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-638)

ਪਾਖੰਡਿ ਕੀਨੈ ਜਮੁ ਨਹੀ ਛੱਡੈ ਲੈ ਜਾਸੀ ਪਤਿ ਗਵਾਈ ॥
(ਪੰਨਾ-910)

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਪਵਹਿ ਖਿਆਲੀ ॥
ਜਮਪੁਰਿ ਫਾਸਹਿਗਾ ਜਮਜਾਲੀ ॥ (ਪੰਨਾ-993)

In *Gurbani* we have been **warned** against the '**Jams**' in this manner -

Being in Love with Maya, one thinks not of God. Bound down in the city of death's courier, he endures pain. 111

The day the body perishes at that time people call him a ghost. The couriers of death seize and dispatch the soul and acquaint none with the secret. They, with whom man is in love leave him in an instant and stand aside. He wrings his hands, his body reels in pain and changes from black to white. As the man sows so does, he reap. Such is the field of actions. 134

They, who are without the holy company of saints, dwell all alone. Their pain never departs, and they fall under the clutches of the death's courier. 135

Death demolishes the edifice, plunders the temple, and damsel the lone one is captured. Death club strikes her, her neck is loaded with chains and those five ones take to their heels. 155

He who remembers not God's Name in his heart, is bound like a thief, in the city of death. 240

Extremely arduous and painful is the Death's path, stained with the darkness of worldly love. 443

In the abode of death are terrible darkness and excessive dust. Neither sister nor brother are there. 584

Nanak, forsaking the Name, man loses all, this world and the world beyond. Bound at the death-courier's door he is beaten and is awarded great punishment. 638

He, who practices guile, him Death's courier leaves not, him He disgraces and harshly pushes on. 910

One is involved in the thought of wealth and worldly love. In the city of death, he is caught in the Yama's noose. 993

ਸਾਕਤ ਜਮ ਕੀ ਕਾਣਿ ਨ ਚੁਕੈ ॥
ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਨ ਕਬਹੂ ਮੁਕੈ ॥ (ਪੰਨਾ-1030)

ਮਨਮੁਖੁ ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵਿਗੁਤਾ ॥
ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਭਉਕੈ ਜਿਸੁ ਕੁਤਾ ॥
ਜਮਕਾਲ ਤਿਸ ਕਦੇ ਨ ਛੋਡੈ ਅੰਤ ਗਇਆ ਪਛਤਾਈ ਹੋ ॥
(ਪੰਨਾ-1046)

ਦਿਸੰਤਰੁ ਭਵੈ ਅੰਤਰੁ ਨਹੀ ਭਾਲੇ ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਬਧਾ ਜਮ ਕਾਲੇ ॥
ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ ਕਬਹੂ ਨ ਤੁਟੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਭਰਮਾਇਦਾ ॥
(ਪੰਨਾ-1060)

ਮਨਮੁਖ ਫਿਰਹਿ ਸਦਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਵਹਿ ॥
ਜਮ ਕਾ ਜੇਵੜਾ ਗਲਿ ਫਾਹਾ ਹੋ ॥ (ਪੰਨਾ-1053)

ਹਉਮੈ ਕਰਦਿਆ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥
ਆਗੈ ਮੋਹੁ ਨ ਚੁਕੈ ਮਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਜਮਕਾਲੁ ਲੇਖਾ ਲੇਵੈ ਜਿਉ ਤਿਲ ਘਾਣੀ ਪੀੜਾਇਦਾ ॥
(ਪੰਨਾ-1063)

ਮਨਮੁਖੁ ਅੰਧਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਏ ॥
ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਜੋਨੀ ਭਰਮਾਏ ॥
ਜਮ ਕਾ ਜੇਵੜਾ ਕਦੇ ਨ ਕਾਟੈ ਅੰਤੋ ਬਹੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
(ਪੰਨਾ-1068)

ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਨ ਬੁਝਈ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਜਮ ਖੜਗੁ ਕਲਖਾ ॥
(ਪੰਨਾ-1087)

ਬਿਨ ਨਾਵੈ ਮਨਮੁਖ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਹਿ ॥
ਅਉਖੈ ਹੋਵਹਿ ਚੋਟਾ ਖਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-1129)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥
ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੇ ਕਾਮੁ ॥ (ਪੰਨਾ-1186)

ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਨਿਮਖ ਨ ਸਿਮਰਿਓ
ਜਮ ਕੰਕਰ ਕਰਤ ਖੁਆਰ ॥ (ਪੰਨਾ-1223)

ਪੁਤ੍ਰੁ ਕਲਤ੍ਰੁ ਮੋਹੁ ਹੇਤੁ ਹੈ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਸਬਾਇਆ ॥
ਜਮ ਦਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਭਰਮਹਿ ਭਰਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-1238)

*The fear of death of the materialist is removed not.
The club of Yama ever hangs over his head.* 1030

*The egocentric, within whom barks the dog of greed,
continually indulges in slander and is thus wasted away.
Death's courier leaves him not ever and, in the end, he regretfully quits
the world.* 1046

*Man wanders through foreign countries but searches not his inner self.
Bewitched by worldly valuables, he is bound down by the messenger of
death. His death's noose snaps not ever and through duality he wanders
in existences.* 1060

*The egocentrics wander about, ever act blindly and around their neck is
the rope of Death's noose.* 1053

*In taking pride, man loses his life.
Hereafter, too, the love of mammon (Maya) leaves him not.
In yonder world, death's messenger calls him to account and presses
him like the milfoil of sesame in the oil press.* 1063

*The blind perverse person does blind deeds. In great trouble he wanders
in incarnations.
His noose of death is never snapped, and he suffers immense sorrow in
the end.* 1068

*The ignorant blind man knows not, that Death's sword is hanging over
his head.* 1087

*Without the Name, the egocentrics go to the Yama's city. They suffer
sorrow and bear the blows.* 1129

*O my soul, why forget thou the Lord's Name? When the body perishes,
thou shall have to deal with the death's courier.* 1186

*God's meditation, he embraces not even for a moment. So, death's
courier makes him miserable.* 1223

*The love and affection of sons and wife is misery all in all. Bound at the
door of the death's courier, he is punished and rambles and roams in
existences.* 1238

ਕਬੀਰ ਜਮ ਕਾ ਠੋਂਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ ॥
 ਏਕੁ ਜੁ ਸਾਧੂ ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਓ ਤਿਨੁ ਲੀਆ ਅੰਚਲਿ ਲਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1368)
 ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਲਈ ਬੜੇ ਸੌਖੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਦਿਤੇ ਹਨ :

- ਪੂਰੇ ਭਾਗਿ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਹੋਈ ॥ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸੇਵੇ ਕੋਈ ॥
 ਜਮ ਕਾਲੁ ਤਿਸੁ ਨੈੜਿ ਨ ਆਵੇ ਮਹਲਿ ਸਚੈ ਸੁਖੁ ਪਾਇਦਾ ॥ (ਪੰਨਾ-1063)
- ਸੰਤਾ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈਐ ॥ ਜਿਤੁ ਜਮ ਕੇ ਪੰਥਿ ਨ ਜਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-132)
- ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਦੁਖ ਡੇਰਾ ਢਹੈ ॥
 ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਜਮੁ ਕਿਛੁ ਨ ਕਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ-182)
- ਸਾਧਸੰਗਿ ਕੀਰਤਨ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ॥
 ਜਮ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਆਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-197)
- ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਾ ਜਮੁ ਲਗੇ ਨ ਨੈਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-197)
- ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਮ ਕੀ ਨਹੀ ਤ੍ਰਾਸ ॥ (ਪੰਨਾ-201)
- ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਨੈੜਿ ਨ ਆਇਆ ॥ ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ ਸਰਣੀ ਪਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ 624)
- ਜਮਕਾਲੁ ਤਿਨ ਕਉ ਲਗੇ ਨਾਹੀ ਜੋ ਇਕ ਮਨਿ ਧਿਆਵਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ 248)
- ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਜਮੁ ਨਸੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਿਮਰਨਿ ਨਹੀ ਜਮੁ ਤ੍ਰਾਸਾ ॥ (ਪੰਨਾ-263)
- ਜੋ ਭੁਧੁ ਸਚੁ ਸਲਾਹਦੇ ਤਿਨ ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਨੈੜਿ ਨ ਆਵੇ ॥ (ਪੰਨਾ-302)
- ਭੋਟਤ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਜਮਪੁਰਿ ਨਹ ਜਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-456)
- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੰਤਿਆ ਕਛੁ ਨ ਕਹੈ ਜਮਕਾਲੁ ॥ (ਪੰਨਾ-457)
- ਨਾਨਕ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਕਰੇ
 ਤਿਸੁ ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਨੈੜਿ ਨ ਆਵੇ ॥ (ਪੰਨਾ-515)
- ਨਾਲਿ ਨਰਾਇਣੁ ਮੇਰੇ ॥ ਜਮ ਦੂਤੁ ਨ ਆਵੇ ਨੈਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-630)
- ਭਗਤਾ ਨੋ ਜਮੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਾਕੇ ਕਾਲੁ ਨ ਨੇੜੇ ਜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-637)
- ਰਵਿਦਾਸ ਜਪੈ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ॥ ਮੋਹਿ ਜਮ ਸਿਉ ਨਾਹੀ ਕਾਮਾ ॥ (ਪੰਨਾ-659)
- ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੇ ਜਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-682)
- ਅਨਾਥਾ ਨਾਥ ਭਗਤ ਭੈ ਮੇਟਨ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਮਦੂਤ ਨ ਭੇਟਨ ॥ (ਪੰਨਾ-760)
- ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ ਜਮ ਪੰਥੁ ਸਾਧੇ ਦੁਖੁ ਨ ਵਿਆਧੇ ਕੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-780)

*Kabir, bad is the death's club, that is hard to endure.
 I have met with a saint and he has attached me to his robe. 1368*
 Our great Guru has given us in 'Gurbani' very simple and practical
 instructions to follow, if we want to escape the clutches of 'Jams' -

- By perfect destiny, the Guru's service is performed. If God's grace be upon
 one, then serves he Him. Death's courier comes not near him and obtains he
 peace in the True mansion. 1063*
- Attain to the holy company of the saints, by which you shall not go down the
 way of death. 132*
- By remembering whom the abode of sorrow is abolished.
 By remembering whom Death's courier molests thee not. 182*
- I have obtained the reward of singing God's praises, in the Saints
 congregation, and hence, death's way I see not. 197*
- By virtue of Lord's service, death 's courier draws not near the mortal. 197*
- Imbued with Lord's love, the fear of death no longer haunts. 201*
- Death's courier comes not near him. In the Lord's refuge Nanak has attained
 peace. 624*
- Death's Courier touches him not, who with single mind meditates on the
 Lord. 248*
- By Lord's meditation the torture of death flees.
 By remembering the Lord the fear of Death is removed. 263*
- Death's courier draws not near them, who praise Thee, O True Lord. 302*
- Meeting with the saints, man goes not to the Death-Courier's City. 456*
- Meditating on the Lord God's Name. Death's courier says nothing to the
 mortal. 457*
- Nanak, he who in the heart of his heart, repeats God; near him the death's
 courier draws not. 515*
- The Pervading God is with me, so death's courier draws, not near me. 630*
- God's slave, the Death's courier dares not touch, nor can death draw near
 them. 637*
- Ravi Dass repeats the Lord's Name; with the death's courier, I have, now no
 concern. 659*
- He remembers and contemplates on his Lord Master and so the Death's
 myrmidon draws not near him. 682*
- The Lord is the Patron of the patron less and the Destroyer of dread of His
 devotees. Abiding in the holy company of the saints, the messenger of death
 touches the mortal not. 760*
- Contemplating God, death's highway is conquered, and no misery befalls the
 man. 780*

ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਤਾ ਕੇਸੀ ਭੀੜ ॥
 ਹਰਿ ਸੇਵਕ ਨਾਹੀ ਜਮ ਪੀੜ ॥ (ਪੰਨਾ-802)
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਪਹਿ ਜਨ ਨਾਮ ॥
 ਤਾਕੇ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਜਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-806)
 ਉਚਰਤ ਗੁਨ ਗੋਪਾਲ ਜਸੁ ਦੂਰ ਤੇ ਜਮੁ ਭਾਗੇ ॥ (ਪੰਨਾ-817)
 ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਸਦਾ ਮਨਿ ਵਸੈ ਜਮੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਤਿਸੁ ॥ (ਪੰਨਾ-854)
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਜਮੁ ਕਛੁ ਨ ਕਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ-889)
 ਜਿਸੁ ਤੁ ਆਵਹਿ ਚਿਤਿ ਤਿਸੁ ਜਮ ਨਾਹਿ ਦੁਖ ॥ (ਪੰਨਾ-960)
 ਜਮ ਦੂਰੁ ਤਿਸੁ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥
 ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-1079)
 ਨਾਮੁ ਲੈਤ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ 1142)
 ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਜਮੁ ਕਿਛੁ ਨ ਕਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ-1146)
 ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਉ ਜਮੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਰਤੀ ਅੰਚ ਦੁਖੁ ਨ ਲਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-1155)
 ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਜਪਿ ਨਿਸੰਗ ਜਮਕਾਲੁ ਤਿਸੁ ਨ ਖਾਵਨੋ ॥ (ਪੰਨਾ-1323)
 ਕਬੀਰ ਮੋਰੀ ਬੁਧਿ ਕਉ ਜਮੁ ਨ ਕਰੈ ਤਿਸਕਾਰ ॥
 ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਜਮੁਆ ਸਿਰਜਿਆ ਸੁ ਜਪਿਆ ਪਰਵਿਦਗਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ-1371)
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਹਰਿ ਮਨਾ ਪਰਹਿ ਨ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ ॥ (ਪੰਨਾ-1426)
 ਜਿਹਥਾ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਹੁ ਕਰਨ ਸੁਨਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ਪਰਹਿ ਨ ਜਮ ਕੇ ਧਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-1427)
 ਜਿਥੇ 'ਹਨੇਰ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਓਥੇ ਹੀ ਮਫਰ, ਠੂੰਹੇ, ਸੱਪ ਆਦਿ, ਦੁਖਦਾਈ ਜੀਅ
 ਜੰਤ ਉਪਜਦੇ ਤੇ ਪਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ 'ਹਨੇਰੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਤੇ,
 ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ 'ਡੰਗ' ਸਹਾਰਨੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਅਸੀਂ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਾਂ 'ਰੱਬ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ
 ਕੇ, 'ਮਾਇਕੀ ਹਨੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਯਾਨੀ 'ਰੱਬ ਦੀ ਭੁਲ' ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ
 ਹਨੇਰ ਰੂਪੀ-ਮਾਇਕੀ 'ਜਮਾਂ' ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ
 ਸਰਕਾਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਜਮਾਂ ਦੇ ਚੀਰੇ ਯਾ 'ਲੇਖੇ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ
 'ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਠੰਗੇ, ਜੀਉਂਦੇ
 ਭੀ, ਅਤੇ ਮਰ ਕੇ ਭੀ, ਸਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਭਕੋ ਜਮ ਕੇ ਚੀਰੇ ਵਿਚਿ ਹੈ, ਜੇਤਾ ਸਭੁ ਆਕਾਰੁ ॥
 ਹੁਕਮੀ ਹੀ ਜਮੁ ਲਗਦਾ ਸੋ ਉਬਰੈ ਜਿਸੁ ਬਖਸੈ ਕਰਤਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-851)

*If I remember the Lord, what calamity, can then befall me? God's slave
 suffers not pain caused by Yama. 802*
*Says Nanak, the saints who contemplate the Name, the death's courier
 draws not near them. 806*
*Uttering the excellences and praises of the world-cherisher death's courier
 runs away from afar. 817*
*With every breath and morsel, the Lord ever abides in their mind and the
 death's minister can eye them not. 854*
Contemplating God, Death's messenger shall touch thee not. 889
*He, within whose mind Thou enterest, O Lord, suffers not at the hands of
 death's courier. 960*
*The messenger of death comes not near him,
 who in the saints 'holy company sings God's praise. 1079*
Uttering the Name, death's courier comes not near man. 1142
Through the Society of saints, the death's courier touches one not. 1146
*The Death's courier can touch not the holy men and causes them not even
 an iota of suffering and pain. 1155*
*Associating with the saints, whosoever without hesitation contemplates his
 God, death's messenger devours him not. 1323*
*Kabir, death's courier shall disgrace not my understanding. I have meditated
 on that Lord, the Cherisher who has created this agent of death. 1371*
*Say Nanak, contemplate thou thy God, O man, that death's noose may not
 fall on thee. 1426*
*Recite thou the Lord's praise with thy tongue and hear the God's Name with
 thine ears. Says Nanak, hearken thou, O man, this way thou shall not go to
 the Yama's abodes. 1427*

Most of the species which hurt us by stinging, like mosquitos, tarantulas
 and snakes, they **breed and live** in the 'darkness'. If we share the **dark
 spaces with these species**, we will have to put up with their **venomous
 'stings'**.

Similarly, when we move away from the **illumination of 'NAAM'** or the
remembrance of 'God' and move over to the **Dark spaces of 'MAYA'** and
 live in the **state of forgetfulness**, we have to deal with the **darkness of the
 'Jums'** and we **get enslaved by those**. We get chained in the **dungeons of
 'Jums'** who ultimately **tighten their noose around our necks**. Thus, we get
tortured while living and as well as after we die.

*Everyone, and all that is in form, is under the sway of death. By the Lord,
 death seizes the mortal, He alone is saved, whom the Creator pardons. 851*

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਪਭੇਤੁ ਹੈ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥
 ਇਹ ਜਮ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਏਨਾ ਉਪਰਿ ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਕਰਾਰਾ ॥
 ਮਨਮੁਖ ਜਮ ਮਗਿ ਪਾਈਅਨਿ ਜਿਨ੍ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਪਿਆਰਾ ॥
 ਜਮਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਨਿ ਕੋ ਸੁਣੈ ਨ ਪੁਕਾਰਾ ॥
 ਜਿਸ ਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਤਿਸੁ ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥
 (ਪੰਨਾ-513)

ਸਾਡੀ ਇਹ ਤਰਸਯੋਗ ਅਧੋਗਤੀ ਤੇ ਦੁੱਖਕੇ, ਸਾਨੂੰ—

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਂ ਦੀ 'ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ,
2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਂ ਦੀ 'ਫਾਂਸੀ ਸਾਡੇ ਗਲੇ ਲਾਹੁਣ ਲਈ,
3. ਮਾਇਕੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਡੰਡ' ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ,

ਬੜੇ ਸੌਖੇ ਅਤੇ ਤਾਕੀਦੀ 'ਉਪਦੇਸ਼' ਇਉਂ ਦਿਤੇ ਹਨ :—

'ਜੇ ਮੁਕਤੁ ਸੇ ਮੁਕਤੁ ਭਏ ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀ
 ਤਿਨ ਤੁਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਂਸੀ ॥ (ਪੰਨਾ-11)

ਏਕ ਉਪਰਿ ਜਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਆਸਾ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਕਟੀਐ ਜਮ ਕੀ ਫਾਂਸੀ ॥ (ਪੰਨਾ-281)

ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਟੈ ॥ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਜਮ ਤੇ ਫੁਟੈ ॥ (ਪੰਨਾ-296)

ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ॥ ਜਮੁ ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਭਾਗਾ ॥ (ਪੰਨਾ-626)

ਜੋ ਬੋਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਉ ਤਿਨ ਜਮੁ ਛਡਿ ਗਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-645)

ਤੁਮਰੇ ਭਜਨ ਕਟਹਿ ਜਮ ਫਾਂਸੀ ॥

ਭਗਤਿ ਹੇਤ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸਾ ॥ (ਪੰਨਾ-659)

ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਭਜੀਐ ਗੋਪਾਲੁ ॥ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਤੁਟੈ ਜਮ ਜਾਲੁ ॥ (ਪੰਨਾ-807)

ਸੁਣਕੇ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ ਨਾਇ ਤੇਰੇ ਛਡਿ ਜਾਹਿ । (ਪੰਨਾ-962)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ ਸੇ ਜਨ ਸਾਚੇ ਕਾਟੇ ਜਮ ਕੇ ਫਾਹਾ ਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ-1053)

ਨਾਮੁ ਸੁਣਤ ਜਮੁ ਦੂਰਹੁ ਭਾਗੈ ॥ (ਪੰਨਾ 1150)

ਨਾਨਕ ਜਨ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ ਛੁਟਿ ਗਇਓ ਜਮਕਾ ਸਭ ਸੋਰ ॥
 (ਪੰਨਾ-1265)

ਅਫਰਿਓ ਜਮੁ ਮਾਰਿਆ ਨ ਜਾਈ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦੈ ਨੇੜਿ ਨ ਆਈ ॥

ਸਬਦੁ ਸੁਣੈ ਤਾ ਦੂਰਹੁ ਭਾਗੈ ਮਤੁ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜੀਓ ਵੇਪਰਵਾਹਾ ਹੇ ॥
 (ਪੰਨਾ 1054)

ਇਹ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਵਸ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਮੰਦੇ ਮਾਰਗ' ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਦੁਖ
 ਭੋਗਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਲਾਹੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸੁਖ ਮਾਨਣਾ ਹੈ ।

Love of wealth, lust, wrath and self-conceit are like goblins. They are the subjects of death and on the head of these hangs the heavy club of Death's Messenger. The apostates who love duality are goaded into death's path. Bound hands and feet they are beaten in the City of Death and none listens to their shrieks. On whom is the Lord's grace him meets the Guru and though the Guru the mortal is emancipated.

Feeling compassion on our pitiable condition and wanting -

1. To release us from the 'slavery of the *Jums*',
2. To remove the **noose** of these '*Jums*' around our neck,
3. To **protect us** from the '**penalty**' of our worldly deeds,

Gurbani has given simple and firm '**instructions**' as follows: -

Emancipated and liberated are they who remember Thee, O Sire God, their death's noose is cut. 11
The man who pins his hope on God alone, for him Death's noose is cut. 281
Millions of sins are effacing (pardoned) in the saints' guild. By saints' mercy man escapes the death's courier. 296
My soul is attached to the Lord's Name, and so, through shame, the Death's courier has fled away. 626
They, who repeat Lord God's Name, them, the death's courier passes by. 645
By Thy meditation, death's noose is cut away. To obtain Thine devotional service, O Lord, Ravi Dass sings Thy praise. 659
Remember thou the Lord in the holy company of saints. Singing the Lord's praise, death's noose is cut. 807
Hearing Thy Name, the Death's couriers leave off the Mortal. 962
True are the persons, who serve their True Guru. The Guru snaps their noose of the Yama. 1053
Hearing the Name, death's courier runs away, from afar. 1150
Slave Nanak hymns the praise of the God and the noise of the death's myrmidon has all disappeared. 1265
The invulnerable Death's myrmidon can be slain not. Through the Guru's word, he draws not near. When he hears Gurbani then he runs away, lest the venerable Fear-free Lord put him to death. 1054

In conclusion it is **now up to us to choose to live in the clutches of 'Jums' while on the 'depraved journey' or enjoy a blissful life by choosing a 'Divine Journey'.**

- End.